

ROMÂNIA
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIA CIVILĂ ȘI DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ

Decizia nr.1475

Dosar nr. 12770/3/2006

Ședința din 18 februarie 2011

Octavia Spineanu-Matei
Nina Ecaterina Grigoraș
Alina Iuliana Țuca
Mihaela Dinu

Președinte
Judecător
Judecător
Magistrat asistent

S-au luat în examinare recursurile declarate de reclamantii Patriciu Dan Costache și S.C. Rompetrol S.A., precum și de pârâtul Serviciul Român de Informații, prin Unitatea Militară 0198 împotriva deciziei nr. 1 din 9 februarie 2009 a Curții de Apel București, Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie.

Dezbaterile au avut loc la termenul de judecată din 28 ianuarie 2011 și au fost consemnate în încheierea de ședință de la acel termen, încheiere ce face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Având nevoie de timp pentru a delibera, în condițiile art.260 alin.1 din Codul de procedură civilă, și pentru a da posibilitate părților să completeze concluziile scrise, Înalta Curte a amânat pronunțarea la 4 februarie 2011, la 11 februarie 2011, apoi la 18 februarie când, după deliberare,

ÎNALTA CURTE

asupra recursurilor de față, constată următoarele:

Judecata în primă instanță

Prin cererea înregistrată la data de 7 aprilie 2006, reclamantii Patriciu Dan Costache și S.C. Rompetrol S.A. au chemat în judecată pe pârâtul Serviciul Român de Informații – S.R.I., solicitând instanței ca, ca prin hotărârea ce o va pronunța, să îl oblige pe pârât, în temeiul art.998 Cod civil, la plata de daune morale în cuantum de 1 325 000 lei către reclamantul Patriciu Dan Costache, respectiv 1 325 000 lei către reclamanta S.C. Rompetrol S.A.

Prin sentința civilă nr.709 din 11 mai 2007, Tribunalul București - Secția a - a Civilă a respins excepția lipsei calității procesuale pasive,

invocată de pârât; a admis în parte acțiunea formulată de reclamantul Patriciu Dan Costache, l-a obligat pe pârât să plătească reclamantului suma de 50 000 lei, cu titlul de daune morale; a respins restul pretențiilor reclamantului Patriciu Dan Costache, precum și acțiunea formulată de reclamanta S.C. Rompetrol S.A.; l-a obligat, totodată, pe pârât să plătească reclamantului Patriciu Dan Costache suma de 2247,38 lei cheltuieli de judecată.

Pentru a pronunța această hotărâre, tribunalul a reținut următoarele:

Excepția lipsei calității procesuale pasive invocată de pârât, analizată cu prioritate, este neîntemeiată, deoarece, prin invocarea de către reclamanti a săvârșirii de către pârât a unei fapte ilicite se justifică și legitimarea procesuală pasivă a acestuia, întrucât în raportul juridic dedus judecății pârâtul este titularul obligației.

Împrejurarea că pârâtul nu a săvârșit nicio faptă ilicită - față de reclamanta S.C. Rompetrol S.A., astfel cum a pretins - nu poate conduce la o altă concluzie, problema inexistenței faptei ilicite ținând de temeinicia cererii reclamantilor și nu de corecta stabilire a cadrului procesual.

Pe fond, reclamantul Patriciu Dan Costache a pretins că pârâtul Serviciul Român de Informații a interceptat în mod nelegal convorbirile sale telefonice pe o perioadă îndelungată de timp, cauzându-i astfel un prejudiciu moral, astfel încât instanța este ținută a analiza întrunirea în cauză a condițiilor răspunderii civile delictuale potrivit art.998-999 Cod Civil, așa cum au fost recunoscute în doctrina și în practica judiciară, și anume fapta ilicită, vinovăția, prejudiciul și legătura de cauzalitate.

În ceea ce privește actele materiale de interceptare a convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, tribunalul a reținut că în răspunsul la întrebarea nr.16 din interogatoriul administrat la propunerea reclamantilor, pârâtul a arătat că această interceptare a început în anul 2003, mandatele fiind prelungite succesiv pe o perioadă de 1 an și trei luni. Pentru verificarea existenței în deținerea sa a autorizațiilor de interceptare, pârâtul a răspuns că mandatul a cărui solicitare se invocă nu este emis de S.R.I., ci de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, înscrisul nefiind declassificat sau desecretizat potrivit Legii nr.182/2002, astfel încât nu poate fi depus la dosar.

Pe de altă parte, reclamantii au depus procesul-verbal emis la data de 23 ianuarie 2006 în dosarul nr.111/D/P/2004, prin care se certifică autenticitatea convorbirilor interceptate în baza mandatului

nr.001045/29 iulie 2004, emis de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și prin care s-a autorizat interceptarea comunicațiilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache.

Prin urmare, împrejurarea interceptării comunicațiilor telefonice în perioada 2003-2004 a fost recunoscută de pârât, care a invocat ca temei mandatul emis de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și prelungit succesiv, precum și dispozițiile Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României.

Cu privire la justificarea faptei pârâtului de interceptare a comunicațiilor telefonice, acesta s-a apărut prin invocarea prevederilor art. 53 din Constituția României și ale art.8 paragraful 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, susținând că fapta sa reprezintă o restrângere a dreptului reclamantului Patriciu Dan Costache la viață intimă și privată, justificată de aplicarea prevederilor art.3 lit. f din Legea nr.51/1991.

Prin urmare, instanța este ținută a analiza, pentru a putea aprecia asupra caracterului ilicit al faptei, dacă sunt întrunite cerințele art.53 alin.1 și 2 din Constituția României și ale paragrafului 2 din art.8 al C.E.D.O., și anume dacă limitarea este prevăzută de lege, precum și dacă măsura era necesară într-o societate democratică pentru protejarea valorilor arătate în text, respectiv securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Dacă nu se pune problema cu privire la necesitatea măsurii într-o societate democratică și nici cu privire la existența valorii protejate - siguranța națională, ocrotită și prin art.3 lit. f din Legea nr.51/1991, invocată de pârât, ce nu poate face obiectul cenzurii instanței civile, fiind astfel luată ca atare - nu același lucru se poate afirma despre prima condiție.

În ceea ce privește posibilitatea autorităților de a supraveghea în secret pe cetățenii săi, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat în mod constant că aceasta nu este acceptată decât ca o măsură strict necesară pentru apărarea instituțiilor democratice (cauza *Klass și alții contra Germaniei*, cauza *Rotaru contra României*) și numai în condițiile de excepție, deci restrictive ale paragrafului 2 al art.8 din Convenție.

Astfel, la analizarea condiției de a fi „prevăzută de lege”, jurisprudența constantă a C.E.D.O. a considerat că aceasta nu se referă doar la existența în dreptul intern a prevederii legale care permite autorității luarea măsurii în discuție, ci și la calitatea legii în cauză de a

fi accesibilă și previzibilă (cauza *Amman contra Elveției*, cauza *Rotaru contra României*).

Accesibilitatea nu reprezintă o problemă în cauza de față, criteriul fiind îndeplinit prin publicarea sa în Monitorul Oficial nr.163/7 august 1991, astfel încât rămâne de analizat cerința previzibilității legii.

Dreptul intern trebuie să ofere o anumită protecție împotriva încălcărilor arbitrare ale drepturilor garantate de Convenție, astfel încât legea în discuție trebuie să definească suficient de clar limitele marjei de apreciere recunoscută autorității, dar și modalitățile de exercitare, pentru a oferi protecție adecvată împotriva arbitrarului (cauza *Amman contra Elveției*).

Cu referire specială la Legea nr.51/1991, Curtea Europeană Drepturilor Omului a reținut în hotărârea pronunțată în cauza *Dumitru Popescu contra României* că acest act normativ nu îndeplinește cerințele de previzibilitate în discuție, întrucât nu prezintă garanțiile necesare prevenirii arbitrarului și abuzului de drept.

În acest sens, s-a reținut că interceptarea convorbirilor telefonice se face în temeiul acestei legi cu autorizarea procurorului - cum este cazul în speță - iar procurorul român nu îndeplinește cerința independenței față de executiv (cauzele *Vasilescu și Pantea contra României*), după cum în procedura reglementată de lege nu există niciun control *a priori* al autorizației emisă de procuror de către o autoritate independentă, mai ales că persoanele care fac obiectul unei interceptări nu sunt informate, în sistemul legii speciale.

De asemenea, s-a reținut că nu există niciun control *a posteriori* al temeiniciei interceptărilor convorbirilor telefonice de către o autoritate independentă și imparțială, de vreme ce posibilitatea reglementată de art.16 din lege, de sesizare a comisiilor de apărare și de ordine publică din cadrul Parlamentului - acest control fiind apreciat ca pur teoretic și lipsit sancțiune - nu suplinește absența totală a controlului asupra interceptărilor.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut și schimbarea legislativă intervenită în dispozițiile Codului de procedură penală prin Legea nr.281/2003 și nr.356/2006, dar a notat și poziția Curții Constituționale române exprimată în decizia pronunțată de aceasta la 16 ianuarie 2007, în sensul că măsurile de supraveghere în cazurile reglementate de Legea nr.51/1991 rămân supuse procedurii cuprinse în art.13 din legea specială, care nu fost abrogate implicit și nici modificate. În consecința acestor argumente și altora, specifice pricinii, dar nerelevante în speță, Curtea Europeană a Drepturilor

Omului a reținut că legea în discuție nu prezintă un grad minim de protecție contra arbitrarului, încălcând astfel art.8 din Convenție.

Tribunalul a reținut dispozițiile art.20 din Constituția României, în temeiul cărora jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului are aplicare directă în dreptul intern, chiar Curtea Constituțională precizând „interpretarea instanței de contencios european, în virtutea principiului subsidiarității, se impune și față de instanța de contencios constituțional național” (Decizia nr.91 din 15 iulie 1994 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial nr.14 din 25 ianuarie 1994).

Prin urmare, în considerarea aderării României la Convenția Europeană a Drepturilor Omului prin Legea nr.30/1994, interpretarea Curții Europene a Drepturilor Omului reținută mai sus este obligatorie pentru instanța națională, în detrimentul legii interne, astfel încât se consideră că apărarea pârâtului în sensul că măsura era justificată de legea internă nu poate fi reținută.

Acesta este motivul pentru care tribunalul a apreciat că fapta pârâtului îmbracă un caracter ilicit, în sensul invocat de reclamantul Patriciu Dan Costache, fiind totodată săvârșită cu vinovăție, care nu poate fi exclusă prin simpla invocare a legii ca temei al interceptării comunicațiilor reclamantului.

Existența prejudiciului moral pretins rezultă chiar din încălcarea dreptului la viață intimă și privată protejat de art.8 din Convenție, ca și legătura directă de cauzalitate dintre fapta ilicită a pârâtului și prejudiciul suferit de reclamant.

Prin urmare, în aceste limite cererea de chemare în judecată se impune a fi admisă în parte, o reparație echitabilă a prejudiciului suferit urmând a se realiza prin obligarea pârâtului la plata sumei de 50 000 lei, cu titlu de daune morale.

În ceea ce privește cererea reclamantei S.C. Rompetrol S.A., tribunalul a reținut că niciun mijloc de dovadă nu a fost administrat pentru a face credibilă fapta pârâtului de a accesa neautorizat sistemul informatic al acestei reclamante.

Astfel, pârâtul nu a recunoscut o asemenea faptă, iar ea nu a rezultat din înscrisurile depuse la dosar de reclamantă.

Adresa nr.4463/C/28 noiembrie 2005, emisă de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, nu poate fi considerată o dovadă în acest sens, întrucât atestă numai o solicitare adresată Serviciului Român de Informații de instituția menționată pentru identificarea serverului central, această împrejurare nefiind de natură a

da naștere unei prezumții, în sensul că o accesare a sistemului informatic s-a și produs ulterior.

Prin urmare, nefiind dovedită fapta ilicită a pârâtului, este inutilă examinarea celorlalte condiții ale răspunderii civile delictuale, sub acest aspect cererea fiind respinsă, ca neîntemeiată.

Tribunalul l-a obligat pe pârât la plata către reclamantul Patriciu Dan Costache a sumei de 2247,38 lei cheltuieli de judecată, reprezentând taxa de timbru și timbrul judiciar aferent pretențiilor admise.

Nu a fost inclusă în aceste cheltuieli și suma achitată cu titlu de onorariu avocațial, reținându-se din dovezile depuse la dosar că această cheltuială a fost realizată de reclamanta S.C. Rompetrol SA, care a căzut în pretenții.

Judecata în apel

Împotriva acestei sentințe, în termen legal, au declarat apel, atât reclamantii, cât și pârâtul.

În apel s-a administrat proba cu înscrisuri, curtea dispunând din oficiu și efectuarea unei adrese privind înfățișarea mandatului de interceptare a convorbirilor telefonice nr.001045/29 iulie 2004, emis de Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (D.I.I.C.O.T), precum și în legătură cu existența altor mandate sau prelungiri de mandate pentru autorizarea interceptării de către Serviciul Român de Informații a convorbirilor reclamantului Patriciu Dan Costache, respectiv pentru autorizarea accesării sistemului informatic al reclamantei S.C. Rompetrol S.A. în perioada vizată prin acțiunea, în cazul existenței unor astfel de înscrisuri.

Având în vedere conținutul înscrisurilor solicitate și ulterior înaintate - documente ce conțin informații clasificate - s-a procedat la înlocuirea membrilor inițiali ai completului de judecată cu judecători care dețin certificate O.R.N.I.S.S.

În cursul judecării apelului s-a invocat de către reclamantii excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.2 alin.2, art.7, art. 25 alin.1 și art.34 lit. j din Legea nr.182/2002, precum și a dispozițiilor art.3 și 13 din Legea nr.51/1991, excepție care a fost respinsă prin decizia nr.1120/2008 pronunțată de Curtea Constituțională.

Prin decizia civilă nr.1 din 9 februarie 2009, Curtea de Apel București – Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie, cu majoritate de opinii, a respins toate apelurile ca nefondate.

Pentru a decide astfel, curtea de apel a avut în vedere următoarele:

1. Apelul exercitat de reclamantul Patriciu Dan Costache
Daunele morale constau în atingerea adusă valorilor care definesc personalitatea umană, valori care se referă la existența fizică a omului, la sănătatea și integritatea corporală, la cinste, demnitate, onoare, prestigiu profesional și alte valori similare.

Întrucât în speță s-a invocat de către reclamant încălcarea dreptului la viața privată, trebuie avut în vedere că în sprijinul efortului de a defini noțiunea de „viață privată” a venit jurisprudența, aceasta statuând că apărarea vieții private face parte din protecția drepturilor personalității, că viața privată aparține patrimoniului moral al fiecărei persoane fizice, constituind, ca și propria imagine, prelungirea personalității acesteia, iar că acțiunile în justiție având ca obiect protecția vieții private se întemeiază, după caz, fie pe existența așa-zisului „drept la secret”, fie pe ideea protejării unui drept lezat.

În speță, prima instanță a reținut în mod corect că fapta pârâtului, constând în ascultarea convorbirilor telefonice purtate de la posturi telefonice private sau afectate vieții private a apelantului Patriciu Dan Costache, dar și ascultarea convorbirilor telefonice purtate de acest reclamant prin intermediul posturilor telefonice din rețeaua companiei private S.C. Rompetrol S.A., săvârșită cu încălcarea art.3 din Legea nr.51/1991, constituie o imixtiune gravă în viața privată a persoanei, încalcă secretul corespondenței și al celorlalte mijloace de comunicare și lezează drepturile subiective civile statuate de art.26 și 28 din Constituția României, consacrate, de asemenea, și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Tribunalul a apreciat că fapta pârâtului Serviciul Român de Informații îmbracă un caracter ilicit, în sensul celui invocat de Patriciu Dan Costache, fiind săvârșită cu vinovăție, care nu poate fi exclusă prin simpla invocare a legii ca temei al interceptării comunicațiilor reclamantului.

Prejudiciul moral, ce rezultă chiar din încălcarea dreptului la viața intimă și privată, protejat de art.8 din Convenție, a fost cuantificat de prima instanță la valoarea de 50000 lei, considerată o sumă ce reprezintă o reparație echitabilă pentru daunele suferite.

În aceste condiții, în lipsa unor criterii legale de determinare a daunele morale, prejudiciul moral a fost acoperit prin acordarea acestei sume către reclamantul Patriciu Dan Costache.

Stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu nepatrimonial include o doză de aproximare, iar curtea de apel, reevaluând situația de fapt și de drept, precum și criticile reclamantului, are în vedere - menținând soluția primei instanțe sub acest aspect -

consecințele negative suferite de reclamant pe plan personal și profesional, importanța valorilor morale lezate și, mai ales, măsura în care au fost lezate aceste valori și intensitatea redusă cu care au fost percepute consecințele vătămării de către reclamant.

Pe de altă parte, potrivit art.1169 Cod civil, orice pretenție dedusă judecătii în instanță trebuie dovedită și, pe cale de consecință, și prejudiciul moral invocat de reclamant. Chiar dacă prin motivele de apel acesta a arăt că stabilirea cuantumului daunelor morale trebuie să se întemeieze, în mod obligatoriu, pe gravitatea faptei reținute, nu se poate urmări doar acest criteriu; în plus, vătămarea invocată de reclamant ar fi putut constitui, conform răspunsului la interogatoriu un prejudiciu material ce putea fi stabilit prin probe materiale.

Chiar din jurisprudența Curții Europene Drepturilor Omului, rezultă că hotărârea de constatare judiciară a violării unui drept al omului - în speță dreptul la viața privată - constituie, în sine, o satisfacție suficientă pentru prejudiciul moral încercat de cel vătămat.

Spre deosebire de celelalte despăgubiri civile care presupun un suport probator corespunzător, în privința daunelor morale nu se poate apela la probe materiale - împrejurare necontestată de reclamant, dovadă în acest sens fiind chiar modalitatea de redactare a motivelor de apel - judecătorul fiind singurul care, în raport de consecințele pe orice plan suferite de parte, trebuie să aprecieze o anumită sumă globală care să compenseze prejudiciul moral cauzat, fără ca prin aceasta să se încerce repararea cu mult peste vătămarea produsă, determinând în persoana reclamantului o îmbogățire fără justă cauză.

2. Apelul declarat de reclamanta S.C. Rompetrol S.A.

Prima instanță, analizând probele, a stabilit în mod corect situația de fapt și de drept.

Din probele administrate - atât cele din dosar, cât și cele cu conținut clasificat, aflate sub incidența Legii nr.182/2002 - nu rezultă că pârâtul a derulat activități de accesare a sistemului informatic al societății reclamante, împrejurarea că din conținutul adresei nr.4463/C/28 noiembrie 2005 emisă de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție reiese că se solicită date de identificare a serverului central al S.C. Rompetrol S.A. nu este de natură, prin ea însăși, să probeze susținerile apelantei. Acest fapt este dovedit și de nota depusă în apel (fila 41) - document declasificat, înscris care nu face vorbire despre efectuarea unor interceptări telefonice ori accesări ale acestui server, ci doar despre localizarea acestuia.

De altfel, chiar și la interogatoriu, pârâtul a recunoscut că doar drepturile constituționale ale reclamantului Patriciu Dan Costache au

făcut obiectul unor restrângeri pentru o perioadă de 1 an și 3 luni, precum și faptul că a informat instituții ale statului cu privire la „implicarea unor persoane, angajați sau manageri ai S.C. Rompetrol S.A. în activități de natură să constituie amenințări siguranța națională a României”, făcând astfel trimitere la persoane fizice, nu juridice. Acest răspuns la interogatoriu, la întrebările adresate de apelantă, chiar dacă este negativ, necoroborat cu alte probe, nu atrăgea aplicarea sancțiunii impusă de art.225 Cod procedură civilă.

De altfel, din interpretarea sistematică a dispozițiilor legale în materie, rezultă că nu se poate solicita sau obține un mandat referitor la accesul stemelor informatice ale unei persoane juridice cât timp nu este instituit, în dreptul penal român, principiul răspunderii penale a persoanei juridice.

Pe de altă parte, răspunderea pentru fapta proprie a persoanei juridice poate fi angajată ori de câte ori organele acesteia, cu prilejul executării funcției ce le revine, vor fi săvârșit o faptă ilicită cauzatoare de prejudicii.

Or, în speță, reclamanta S.C. Rompetrol S.A. nu a administrat probe din care să rezulte existența tuturor elementelor pentru dovedirea cererii sale, fundamentată pe dispozițiile art. 998-999 Cod civil. Operațiunea de interceptare a unor convorbiri telefonice de la posturile telefonice achiziționate pe numele reclamantei S.C. Rompetrol S.A., cum rezultă din nota de redare nr. 339582, nu trebuie confundată cu cea de accesare a serverului central al societății în cauză, care presupune cu totul alte aplicații tehnice.

În plus, ceea ce Serviciul Român de Informații a urmărit a fost să stabilească existența unor amenințări la adresa siguranței naționale, în contextul Legii nr.51/1991 și Legii nr.14/1992, cu referire la persoana reclamantului Patriciu Dan Costache, acest demers presupunând culegerea, verificarea și valorificarea oricăror informații necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni care constituie, potrivit legii, amenințări la adresa siguranței naționale.

Cum apelanta-reclamantă nu a probat interceptarea unor convorbiri telefonice purtate în legătură cu activitățile sale economice și comerciale, prejudiciul cauzat nu se poate localiza în patrimoniul acesteia.

3. Apelul pârâtului Serviciul Român de Informații

Acest apelant pornește de la premisa că hotărârea apelată este lipsită de temei legal și pronunțată cu aplicarea greșită a legii, în considerarea faptului că prima instanță nu a cercetat

existența cumulativă a condițiilor răspunderii civile delictuale, deduse din interpretarea dispozițiilor art.998 - 999 Cod civil.

Contrar celor susținute de pârât, hotărârea primei instanțe este motivată în fapt și în drept, nefiind incidente dispozițiile art.261 pct. 5 C.pr.civ., iar eventualele lacune ori inadvertențe ale motivării, sesizate de curte pot fi suplinite sau remediate prin motivarea instanței de apel ce analizează o cale devolutivă de atac, așa încât nu se impune ca pricina să fie trimisă spre rejudecare, conform art.297 C.pr.civ., către Tribunalul București.

Analizând existența vinovăției, ca element al răspunderii civile delictuale, dar și fapta ilicită cauzatoare de prejudicii săvârșită de pârât, curtea de apel constată următoarele:

Vinovăția exprimă atitudinea subiectivă a celui ce a săvârșit fapta ilicită față de această faptă; exprimă, cu alte cuvinte, imputabilitatea acelei fapte.

În speță, trebuie determinată, astfel cum susține și apelantul - pârât, atitudinea psihică pe care autorul a avut-o la momentul săvârșirii faptei ilicite sau, mai exact, la momentul imediat anterior săvârșirii acesteia față de faptă și urmările sale.

Răspunderea civilă delictuală presupune, așadar, săvârșirea faptei ilicite cu vinovăție.

În concret, reclamantii au pretins că pârâtul Serviciul Român de Informații a interceptat nelegal convorbirile lor telefonice pe o durată îndelungată de timp, cauzându-le un prejudiciu moral.

În speță, pârâtul a recunoscut că a efectuat acte materiale de interceptare a convorbirilor telefonice pentru reclamantul Patriciu Dan Costache începând cu anul 2003, pentru o perioadă de 1 an și 3 luni. Mandatele de interceptare a convorbirilor telefonice au fost emise de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, la cererea Serviciului Român de Informații, în condițiile Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României.

Reclamantii au susținut că fapta Serviciului Român de Informații, constând în ascultarea convorbirilor telefonice purtate, pe de o parte, de la posturi private sau afectate vieții private și, pe de altă parte, ascultarea convorbirilor telefonice purtate în rețeaua de comunicații a companiei private reclamante, săvârșită cu încălcarea art.3 din Legea nr.51/1991, constituie o imixtiune gravă în viața privată a persoanei, încalcă secretul corespondenței și al celorlalte mijloace de comunicare și lezează drepturile subiective civile statuate de art.26 și 28 din Constituția României.

Pârâțul Serviciul Român de Informații s-a apărut prin invocarea prevederilor art.53 din Constituția României și ale art.8 paragraful 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, susținând că fapta sa reprezintă o restrângere a dreptului reclamantului Patriciu Dan Costache la viața intimă și privată, justificată de aplicarea prevederilor art.3 lit.f din Legea nr.51/1991.

Articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului - intitulat „Dreptul la respectarea vieții private și de familie” - prevede, în alineatul 1, că:

„Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și corespondenței sale”.

Conform alineatului 2:

„Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, era necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”.

În raport de dispozițiile legale invocate, dacă, în speță, nu se pune problema cu privire la necesitatea măsurii restrângerii acestor drepturi într-o societate democratică și nici cu privire la existența valorii protejate - siguranța națională, ocrotită și prin art.3 lit.f din Legea nr.51/1991 - trebuie a se stabili dacă această limitare adusă unui drept fundamental este în acord cu normele europene.

Legislația română în materia siguranței naționale a României, care nu suferise modificări până la apariția Legii nr.535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului - cu referire expresă la dispozițiile art.13 din Legea nr.51/1991 - contravine Convenției Europene a Drepturilor Omului în ce privește respectarea secretului corespondenței, în care se includ și convorbirile telefonice, nefiind de natură a oferi garanții suficiente împotriva oricărei ingerințe arbitrare a puterii publice în exercitarea acestui drept.

Astfel, legea în cauză aduce restricții secretului comunicațiilor, permite o supraveghere secretă, fără obligația de a informa pe cel interesat.

În afară de aceasta, legislația exclude exercitarea controlului asupra mandatelor emise de procuror și nu oferă garanții prevenirii arbitrariului și abuzului de drept.

În speță, sub pretextul existenței unei amenințări la adresa siguranței naționale, au fost înregistrate convorbirile telefonice ale

reclamantului Patriciu Dan Costache pentru o perioadă extrem de lungă - 1 an și 3 luni - pentru ca ulterior datele obținute să fie folosite împotriva sa în procese penale ce au exclusiv ca obiect săvârșirea unor infracțiuni de drept comun, fără ca vreo instanță de judecată să poată cenzura legalitatea administrării unor asemenea mijloace de probă.

Astfel, ca urmare a ascultărilor telefonice ilegal efectuate de către instituția publică în cauză, Serviciul Român de Informații a obținut și a deținut informații cu privire la viața privată a reclamantului Patriciu Dan Costache, date cu privire la activități de natură politică, profesională sau de afaceri, nicidecum, până la momentul formulării prezentei acțiuni, cu referire la siguranța națională a României.

Măsura luată de Serviciul Român de Informații, și anume interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, în condițiile în care existau indicii în acest sens, trebuia să fie justificată/probată ulterior prin obținerea unor date care să vizeze atingerea adusă siguranței naționale a României, iar nu să fie adoptată pentru o perioadă lungă de timp, în încercarea de se realiza scopul pentru care au fost emise mandatele.

Acest raționament este confirmat și de Serviciul Român de Informații, prin avocat, în încheierea de ședință din 20 noiembrie 2007, făcându-se mențiunea că nu s-au mai formulat cereri de emitere a unor astfel de mandate către judecători, așadar după modificarea procedurii.

Nu se justifică astfel intenția pârâtului de încetare a interceptărilor telefonice imediat după schimbarea procedurii de autorizare a mandatelor de interceptare a convorbirilor telefonice.

Legea nr.51/1991 nu este o lege previzibilă sub acest aspect, informațiile obținute prin procedura reglementată de această normă specială putând fi utilizate și pentru constatarea săvârșirii altor infracțiuni decât cele pentru care a fost adoptat actul normativ invocat.

Acest fapt este dovedit în cauză de Ordonanța emisă de Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nr.221/C/23 ianuarie 2006.

De altfel, legislația națională, pentru a fi compatibilă cu principiul preeminenței dreptului, nu este suficient să fie doar accesibilă, dar trebuie să îndeplinească și cerința de a fi previzibilă *lex certa*, previzibilitate ce se exprimă, în aceasta materie, prin definirea clară a categoriilor de persoane susceptibile de a le fi interceptate convorbirile telefonice, a conceptelor de „securitate națională”, „ordine publică” sau „ocrotirea sănătății și protecția moralității” din legea internă, pe care statul le-ar putea invoca drept scopuri legitime pentru a justifica

intruziunea autorităților publice în viața privată și corespondența indivizilor, dar și prin reglementarea garanțiilor adecvate și suficiente pentru a-i proteja pe aceștia de eventualele abuzuri ale autorităților (a se vedea în acest sens și cauzele *Kruslin contra Franței*, *Hirig contra Franței*, *Klass și alții contra Germaniei*).

Din această perspectivă se analizează dacă legea aplicabilă era previzibilă, dreptul intern oferind o anume protecție împotriva încălcărilor arbitrare ale drepturilor garantate de convenție; așadar, trebuie a se stabili dacă dispozițiile legale în vigoare la momentul interceptării convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache au fost clare, precise, accesibile celui interesat și prevedeau posibilitățile de control al modului în care sunt permise ingerințele autorităților competente în exercițiul acestui drept.

Ingerința autorității statale, în cauză a pârâtului Serviciul Român de Informații, în exercițiul dreptului la corespondență al reclamantului Patriciu Dan Costache constă în interceptarea, pe orice cale, a convorbirilor telefonice ale acestuia, deși procedura de obținere și eliberare a mandatului în temeiul Legii nr.51/1991 nu oferea nicio protecție juridică celui urmărit. Abia după modificarea acestui act normativ prin Legea nr.535/2004, iar nu prin Legea nr.281/2003, cum susțin reclamantii - art.20 și următoarele - aceste garanții procesuale au fost impuse de legiuitor, măsura propusă de organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale putând fi cenzurată de o instanță judecătorească.

Serviciul Român de Informații nu contestă că prin activitatea desfășurată a restrâns temporar exercițiul unor drepturi subiective civile aparținând reclamantului Patriciu Dan Costache, însă afirmă că această măsură s-a realizat în limitele strict și limitativ prevăzute de lege, conform îndatoririlor ce-i revin în calitate sa de garant al siguranței naționale, conferită de Legea nr.51/1991.

Lipsa vinovăției ca element al răspunderii civile delictuale este determinată, în opinia sa, de lipsa dreptului de inițiativă legislativă, Serviciul Român de Informații, în calitate sa de organ administrativ autonom, neintrând în sfera subiectelor de sezină. Acest argument, deși corect, întrucât art.74 din Constituția României stabilește în mod restrictiv cui aparține inițiativa legislativă, nu este suficient.

Astfel, apărarea apelantului conform căreia contrarietatea directă a unei legi cu un tratat internațional în materia drepturilor omului, la care România este parte, este doar o problemă de constituționalitate, de competența Curții Constituționale, nu poate fi primită.

Chiar dacă la data emiterii mandatelor de interceptare a convorbirilor telefonice pentru reclamantul Patriciu Dan Costache nu se pronunțase Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Dumitru Popescu contra României*, jurisprudența anterioară a Curții - cât privește art.8 alin.2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului - avea o aplicare directă în dreptul intern, față de dispozițiile art.20 din Constituția României.

Astfel, reglementările internaționale în această materie au prioritate, cu excepția cazului în care legea fundamentală sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile, în cauză nefiind vorba despre aceste situații de excepție.

Ca atare, Legea nr.51/1991, întrucât contravenea normelor internaționale în ceea ce privește respectarea secretului corespondenței, în care se includ și convorbirile telefonice, trebuia înlăturată de la aplicare.

În speță, nu s-a pus problema de invocare a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României - care, de altfel, a făcut obiectul controlului de constituționalitate al Curții Constituționale - ci doar de aplicare a normelor speciale invocate, cu atât mai mult cu cât apelantul - pârât se apără prin trimitere la prevederile art.53 din Constituția României și art.8 paragraf 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Chiar și înainte de hotărârea din cauza *Dumitru Popescu contra României*, care a menționat, în considerente, că Legea nr.51/1991 nu îndeplinește cerințele de previzibilitate în discuție, întrucât nu prezintă garanțiile necesare prevenirii arbitrariului și abuzului de drept, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că oricare ar fi sistemul de interceptare și supraveghere instaurat, prin examinarea lui trebuie să convingă de instituirea unor garanții adecvate și suficiente contra posibilelor abuzuri în materie, ceea ce nu se circumscrie situației de fapt dedusă judecării prin raportare la toate probele administrate în speță.

Activitatea Serviciului Român de Informații trebuie privită și din prisma obiectului său de activitate, conferit atât de Legea nr.51/1991, cât și de Legea nr.14/1992, cât timp posibilitatea interceptării convorbirilor telefonice de către autoritățile statale este prevăzută practic în toate statele semnatare ale Convenției. Ea este legată, în general, de lupta împotriva criminalității, fie cea obișnuită, fie cea care vizează actele de terorism, pentru garantarea siguranței naționale a fiecărui stat membru.

Astfel cum recunoaște apelantul - pârât Serviciul Român de Informații activitatea sa principală este aceea de a preveni și înlătura săvârșirea unor fapte de natură a constitui amenințări la adresa securității naționale; cu toate acestea, îndeplinirea atribuțiilor ce revin instituției publice în cauză este determinată de existența unor indicii, care să justifice propunerile formulate, respectiv eliberarea unor mandate de interceptare a convorbirilor telefonice. Sesizarea organelor de urmărire penală trebuie să se facă numai în legătură cu fapte ce aduc atingere siguranței naționale a României, iar nu ca scop pentru constituirea de mijloace de probă în litigii de drept comun, cum este situația reclamantului Patriciu Dan Costache.

Art.13 din Legea nr.51/1991 stabilește că situațiile prevăzute de art.3 constituie temei legal pentru a se solicita procurorului, în cazuri justificate, cu respectarea prevederilor Codului de procedură penală, autorizarea efectuării unor acte, în scopul culegerii de informații, constând în: interceptare comunicațiilor, căutarea unor informații, documente sau înscrisuri pentru căror obținere este necesar accesul într-un loc, la un obiect sau deschiderea unui obiect; ridicarea și repunerea la loc a unui obiect sau document examinarea lui, extragerea informațiilor pe care acestea le conțin, cât și înregistrarea, copierea sau obținerea de extrase prin orice procedee, instalarea de obiecte, întreținerea și ridicarea acestora din locurile în care a fost depuse.

Cererea de autorizare se formulează în scris și trebuie să cuprindă date sau indicii din care să rezulte existența uneia din amenințările la adresa siguranței naționale prevăzute de art.3 pentru a cărei prevenire, descoperire sau contracarare este necesară emiterea mandatului, categoriile de activități pentru a căror desfășurare trebuie emis mandatul identitatea persoanei ale cărei comunicații trebuie interceptate, dacă este cunoscută, sau a persoanei care deține informațiile, documentele ori obiectele ce trebuie obținute; descrierea generală, dacă și când este posibil, a locului unde urmează a fi executate activitățile autorizate; durata de valabilitate a mandatului solicitat.

Așadar, întrucât interceptarea corespondenței constituie o ingerință foarte gravă în dreptul persoanei și doar motive foarte serioase, bazate pe o bănuială verosimilă, că persoana este implicată în activități criminale serioase, ar trebui puse la baza autorizării.

În considerarea acestor argumente, Curtea constată că legislația română nu prevede o protecție adecvată împotriva abuzului puterii de stat în domeniul interceptării convorbirilor telefonice, astfel încât

ingerința în dreptul reclamantului Patriciu Dan Costache „nu era prevăzută de lege”, în sensul Convenției, articolul 8 fiind încălcat.

Chiar simpla existență a legislației interne privind interceptările implică pentru cei care intră sub incidența sa, un pericol de supraveghere, care afectează libertatea de comunicare între utilizatorii serviciilor de telecomunicații și, prin urmare, constituie o ingerință din partea unei autorități publice în exercitarea dreptului la respectarea corespondenței.

În consecință, față de toate cele arătate anterior, fapta pârâtului este săvârșită cu vinovăție, la propunerea instituției publice în cauză fiind obținute și deținute date cu privire la persoana reclamantului Patriciu Dan Costache, fără legătură cu acte ce vizează siguranța națională, de natură a crea acestei părți un prejudiciu nepatrimonial.

S-a susținut de către pârât că, în speță, operează o răspundere obiectivă a statului pentru actele sale normative, răspundere care se întemeiază pe ideea de garanție și risc al activității, sens în care instituția publică ce a efectuat interceptările telefonice, ca executant, nu ar avea competența de a veghea la respectarea întocmai a legii. Aceasta deoarece art.2 din Legea nr.14/1992 statuează că Serviciul Român de Informații organizează activități pentru culegerea, verificarea și valorificarea informațiilor necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni care constituie, potrivit legii, amenințări la adresa siguranței naționale, iar art.11 din Legea nr.51/1991 menționează persoanele cărora le sunt comunicate informațiile de securitate națională.

Acest argument nu poate fi reținut, întrucât Serviciul Român de Informații este, conform legii de organizare și funcționare, un organ de stat specializat în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională a României, ceea ce-i conferă legitimare procesuală pasivă, fiind una din instituțiile statului prin care se realizează această activitate specifică.

Serviciul Român de Informații este o autoritate administrativă autonomă, înființată prin lege organică, nesubordonată vreunei alte autorități publice executive.

Împrejurarea că activitatea sa este coordonată de Parlament, organizată și coordonată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării nu conduce la concluzia că acesta este lipsit de personalitate juridică ori că ar acționa doar în calitate de reprezentant al Statului Român, el fiind un subiect de drept distinct.

Curtea consideră, de asemenea, că simpla invocare a unor dispoziții legale declarate constituționale de către

Curtea Constituțională ca temei al interceptării convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache nu exclude, în acest caz, existența faptei ilicite a instituției publice chemată în judecată, pentru a fi întrunite condițiile răspunderii civile delictuale.

Pe de altă parte, legat de existența faptei ilicite a pârâtului Serviciul Român de Informații, prin care s-au încălcat normele dreptului obiectiv, curtea de apel are în vedere și obiectul cererii de chemare în judecată, care îl reprezintă repararea prejudiciului moral cauzat ca urmare a stabilirii existenței unei imixțiuni grave în viața privată a reclamantului Patriciu Dan Costache, prin încălcarea secretului corespondenței și al celorlalte mijloace de comunicare, așadar prin lezarea drepturilor subiective civile statuate de art.26 și 28 din Constituția României.

Nu interesează, în speță, dacă legalitatea emiterii mandatelor solicitate de Serviciul Român de Informații a fost analizată de o altă instanță, într-un alt dosar - aspect ce nu implică cercetarea existenței puterii de lucru judecat - ci dacă realizarea acestor interceptări telefonice, la cererea pârâtului, nu a procurorului de caz, comportă riscul de a produce urmări prejudiciabile persoanei fizice în cauză.

Ca atare, nefiind contestată pe cale directă legalitatea mandatelor de interceptare emise în perioada 2003-2004, incriminată de reclamant și recunoscută parțial de pârât, nu are relevanță împrejurarea că legislația în materie nu prevede o perioadă maximă pentru care un astfel de act poate solicitat, el putând fi prelungit succesiv. De altfel, legislația nu prevede clar limitarea în timp a măsurilor de autorizare a interceptărilor convorbirilor telefonice, deoarece, chiar dacă Legea nr.51/1991 stabilește o limită de 6 luni, nu există prevederi care ar interzice procurorilor a solicita un nou mandat de interceptare după expirarea termenului. Durata de valabilitate a mandatului nu poate depăși 6 luni, însă în cazuri întemeiate, procurorul general poate prelungi, la cerere, durata mandatului, fără a se putea depăși, de fiecare dată, 3 luni.

De aici rezultă lipsa unei protecții adecvate împotriva arbitrarului, dar și lipsa previzibilității legii.

Autorizația de interceptare trebuie să fie emisă de un organ independent, pe o durată limitată în timp și aceasta trebuie să fie supusă unui control judiciar *a priori* sau *a posteriori*, pentru a se evita luarea unei măsuri arbitrare, control care, cu necesitate, nu trebuie să fie unul formal.

Ceea ce se impută pârâtului este restrângerea exercițiului unor drepturi pe o perioadă extrem de lungă, de 1 an și 3 luni, în lipsa oricăror indicii care să atragă incidența art.3 lit. f din Legea nr.51/1991.

Caracterul ilicit al faptei nu poate fi înlăturat în considerarea faptului că pârâtul a îndeplinit o activitate impusă de lege (față de considerentele deja prezentate) ori determinată de ordinul superiorului.

Pârâtul nu a dovedit, conform art.1169 Cod civil, că operațiunile sale au fost dispuse de un alt organ al statului, aflat pe o poziție ierarhic superioară, ci doar a recunoscut că, la propunerea sa, după avizul dat de procuror, a efectuat acte de interceptare a convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache.

Existând fapta ilicită și vinovăția, stabilite în sarcina Serviciului Român de Informații, se deduce automat existența unui prejudiciu moral creat reclamantului.

Simplul fapt al recunoașterii acestor interceptări telefonice, chiar dacă în opinia pârâtului Serviciul Român de Informații s-au realizat în mod legal, poate justifica o atingere adusă unor drepturi subiective fundamentale, recunoscute și garantate de legea internă și de normele internaționale.

Înscrisurile la care face trimitere apelantul-pârât, alături de documentele clasificate supuse cenzurii de către Curte, constituie probe în dovedirea celor prezentate mai sus, stabilindu-se că, în mod cert, convorbirile telefonice efectuate de Patriciu Dan Costache de la posturile telefonice instalate la domiciliu ori la societatea reclamantă au fost interceptate.

Sub acest aspect, nu prezintă relevanță, în aplicarea dispozițiilor art.8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, calitatea persoanelor cu care a luat legătura reclamantul Patriciu Dan Costache, ci doar constatarea că s-a produs o restrângere a drepturilor fundamentale ale acestuia în mod nejustificat.

Spre deosebire de situația reclamantului Patriciu Dan Costache, în cauză nu s-au produs dovezi care să confirme accesarea sistemului informativ al reclamantei S.C. Rompetrol S.A., precum și săvârșirea de acte de natură să prejudicieze din punct de vedere material societatea în cauză.

Judecata în recurs

Împotriva deciziei au declarat recurs, în termen legal, atât reclamantii, cât și pârâtul.

1.Recurrentul-reclamant Patriciu Dan Costache solicită, în temeiul art.304 pct.9 C.pr.civ., admiterea recursului și apelului declarate în

cauză, modificarea hotărârilor atacate și, pe fond, admiterea cererii de chemare în judecată astfel cum a fost formulată, cu obligarea intimătei-pârâte la plata integrală a daunelor solicitate.

În dezvoltarea motivului de recurs invocat, recurentul susține următoarele:

Hotărârile judecătorești recurate sunt nelegale și netemeinice întrucât au fost pronunțate cu aplicarea greșită a dispozițiilor art. 998 Cod civil.

Prin hotărârile pronunțate, instanțele judecătorești nu au asigurat acoperirea integrală a prejudiciilor cauzate de pârât reclamantului, nesocotind criteriile obiective ce rezultă cu claritate din probele administrate în cauză și gradul de lezare a valorii sociale ocrotite, respectiv dreptul la viață privată.

Deși, în mod corect, ambele instanțe de judecată au recunoscut atât existența faptei ilicite cauzatoare de prejudicii, cât și existența unor prejudicii morale, hotărârile pronunțate fac o aplicare greșită a dispozițiilor art.998 Cod civil, nerespectând principiul reparării integrale a prejudiciului.

Astfel, instanțele judecătorești nu au ținut seama de poziția socială și profesională deosebit de respectabilă a reclamantului, de gravitatea concretă a faptei ce face obiectul judecății, nesocotind prejudiciile morale pricinuite de fapta ilicită a pârâtului.

Procedând astfel, atât instanța de fond, cât și instanța de apel au apreciat și aplicat greșit condițiile și funcțiile răspunderii civile delictuale, prevăzute de art.998 Cod civil, cu referire la stabilirea cuantumului prejudiciului, ignorând principiul reparării integrale a prejudiciului, precum și funcția sancționatorie a răspunderii civile delictuale, fapt ce face ca în cauză să fie incidente dispozițiile art. 304 pct. 9 Cod procedură civilă.

Conform art. 998 Cod civil, orice faptă a omului care cauzează altuia un prejudiciu obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat la a-l repara.

Textul de lege citat enunță principiul răspunderii civile delictuale, iar din punct de vedere al naturii juridice, acesta este o sancțiune de drept civil ce se aplică prin acordarea unor despăgubiri bănești pentru săvârșirea faptei ilicite cauzatoare de prejudiciu, fie acesta material, fie moral.

Stabilirea cuantumului despăgubirilor pentru prejudiciile morale cauzate presupune o apreciere subiectivă din partea judecătorilor, apreciere care, însă, trebuie să aibă în vedere anumite criterii obiective,

rezultând din cazul concret dedus judecării, gradul de lezare a valorilor sociale ocrotite, intensitatea și gravitatea atingerii aduse acestora.

În concret, instanțele de judecată ar fi trebuit să țină seama de poziția socială și profesională a reclamantului, de gravitatea faptei deduse judecării, rezultând din angrenarea logisticii și personalului unei instituții a statului în săvârșirea faptei ilicite, de interceptarea ilegală a unor convorbiri telefonice purtate de reclamant cu avocații săi, de durata faptei în timp, precum și de consecințele acestei fapte, astfel cum au rezultat ele din probele administrate în cauză.

2. Recurenta-reclamantă S.C. Rompetrol S.A. solicită admiterea recursului și apelului declarate în cauză, modificarea hotărârilor atacate și pe fond admiterea cererii de chemare în judecată, astfel cum a fost formulată, cu obligarea intimatelor-pârâte la plata integrală a linelor solicitate.

În motivarea cererii, recurenta susține următoarele:

1. Hotărârile recurate sunt întemeiate pe o motivare contradictorie, fapt ce atrage în cauză incidența dispozițiilor art.304 pct.7 C.pr.civ.

Astfel, instanțele de judecată au statuat în cauză că Legea nr.51/1991 nu este o lege previzibilă, informațiile obținute prin procedura reglementată de această lege putând fi utilizate și pentru constatarea săvârșirii altor infracțiuni decât cele pentru care a fost adoptat actul normativ invocat. În același sens, instanțele de judecată au arătat că și înainte de decizia *Dumitru Popescu contra României* dată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a menționat în considerente că Legea nr.51/1991 nu îndeplinește cerințele de previzibilitate în discuție, întrucât nu prezintă garanțiile necesare prevenirii arbitrariului și abuzului de drept, C.E.D.O. a stabilit că oricare ar fi sistemul de interceptare și veghere instaurat, prin examinarea lui trebuie să convingă de instituirea unor garanții adecvate și suficiente contra posibilelor abuzuri în materie, ceea ce nu se circumscrie situației de fapt dedusă judecării prin raportare la toate probele administrate în speță.

În lumina acestor constatări, instanțele judecătorești ar fi avut obligația de a se pronunța asupra legalității metodelor de identificare a serverului central, folosite de pârât în baza Legii nr. 51/1991.

Contrar acestei obligații, instanțele s-au rezumat să constate doar că în cauză nu există probe care să ateste accesarea ilegală a sistemelor informatice, neglijând în totalitate faptul că, chiar în deciziile de speță invocate, C.E.D.O. a statuat că Legea nr.51/1991 constituie în

integralitatea sa o lege impredictibilă și că nici o metodă de acțiune întemeiată pe această lege nu poate fi declarată că îndeplinește exigențele unei acțiuni întemeiate pe lege.

Omisiunea instanțelor judecătorești a dat naștere la o motivare contradictorie a hotărârilor, motivare în care, pe de o parte, acțiunea de interceptare a convorbirilor telefonice în baza Legii nr.51/1991 este declarată ca fiind acțiune ilicită, iar, pe de altă parte, metodele folosite de pârât pentru identificarea serverului central sunt declarate legale, deși se întemeiază pe conținutul aceleiași legi.

Instanțele de judecată nu au deslușit motivele pentru care în speță ar trebui să opereze o astfel de distincție, hotărârile judecătorești neconținând nici o clarificare în raport de care să se poată deduce care au fost motivele pentru care o acțiune recunoscută de către instanțele de judecată - aceea de identificare a serverului central prin alte metode decât accesarea ilegală a sistemelor informatice și derulată în baza unei legi despre care aceleași instanțe statuează că nu îndeplinește condițiile unei *lex certa* ar constitui o acțiune conformă cu legea.

Pe fond, recurenta opinează că probele administrate în cauză dovedesc săvârșirea de către intimata-pârâtă unor acțiuni de accesare ilegală a sistemelor informatice.

În plus, învederează că la dosarul cauzei au fost administrate probe din care rezultă că, în cadrul acțiunilor de interceptare a convorbirilor telefonice, pârâtul a interceptat și înregistrat și convorbiri ce se referă la afacerile reclamantei.

Chiar dacă, prin absurd, s-ar conchide că în cauză nu ar exista probe care să ateste că pârâtul a accesat ilegal sistemele informatice ale reclamantei în vederea identificării serverului central, în cauză s-a făcut dovada - astfel cum recunoaște chiar instanța de apel - folosirii de către pârât a unor alte acțiuni prin care a fost identificat serverul central care, fiind derulate în temeiul aceleiași legi, se impunea a fi declarate ilegale.

Această concluzie s-ar fi impus cu atât mai mult cu cât, chiar în lipsa unor acțiuni de accesare legală a sistemului informatic, oricare alte acțiuni de identificare a echipamentelor de comunicații și a funcțiilor acestora constituie operațiunea de punere sub supraveghere a comunicațiilor, astfel cum este definită de art.16 alin.1 lit. b din Legea nr. 508/2004 și poate fi desfășurată conform dispozițiilor art.16 alin.3, doar cu mandat prealabil emis de judecător.

2.2.Hotărârile pronunțate sunt lipsite de temei legal, fapt ce atrage incidența în cauză a dispozițiilor art. 304 pct. 9 C. pr. civ.

Instanța de apel a reținut împrejurarea că în cauză nu s-ar fi putut solicita sau obține un mandat referitor la accesarea sistemelor informatice ale unei persoane juridice cât timp nu este instituit în dreptul penal român principiul răspunderii penale a persoanei juridice.

Această motivare a instanței de apel ignoră în totalitate procedurile reglementate de art.16 din Legea nr.508/2004 de organizare și funcționare a D.I.I.C.O.T.

Potrivit dispozițiilor legale invocate, în cauzele de competența D.I.I.C.O.T. pot fi dispuse măsuri cum ar fi punerea sub supraveghere, interceptarea sau înregistrarea comunicațiilor, precum și accesul la sisteme informatice (art.16 alin.1 lit. b și c din Legea nr.508/2004).

Aceeași lege statuează că oricare din aceste măsuri pot fi dispuse de către judecător potrivit dispozițiilor din Codul de procedură penală, care se aplică în mod corespunzător (art. 16 alin. 3 din Legea nr.508/2004). Instanțele de judecată au ignorat, pe de o parte, existența acestor prevederi legale ce pot fi aplicate indiferent de împrejurarea că sistemele informatice sau de comunicații aparțin unei persoane fizice sau juridice, iar, pe de altă parte, au omis să deslușească motivele pentru care, în activitatea de identificare a serverului central, nu se materializează conceptul de punere sub supraveghere a comunicațiilor sau sistemelor informatice.

În opinia reclamantei, orice activitate de identificare a echipamentelor de comunicație și a funcțiunilor acestora, chiar neurmătată de accesarea lor ilegală, constituie operațiunea de punere sub supraveghere, operațiune ce trebuia să se desfășoare cu respectarea exigențelor art.16 alin.3 din Legea nr.508/2004, deci cu mandat prealabil de la judecător.

3. Recurentul-pârât Serviciul Român de Informații solicită admiterea recursului, modificarea parțială a deciziei, în sensul de a se admite apelul formulat de către pârât împotriva sentinței și de a se schimba în parte această sentință, cu consecința respingerii în totalitate a pretențiilor formulate de reclamant; menținerea deciziei în partea prin care s-au respins apelurile formulate în cauză de reclamant.

În motivarea cererii, întemeiată pe dispozițiile art.304 pct.9 C.pr.civ., recurentul susține următoarele:

Problema fundamentală dedusă judecății în această cauză este aceea că, din ansamblul deciziei atacate, rezultă că instanța de apel a reținut îndeplinirea condițiilor răspunderii civile delictuale în sarcina S.R.I., fără însă a face o distincție clară între două situații: pe de o parte, neconcordanța cu prevederile C.E.D.O. a legislației interne în

materia interceptărilor telefonice, iar, pe de altă parte, interceptarea propriu-zisă a convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache.

Ca urmare, înainte de a trece la dezvoltarea motivelor de recurs, este necesară precizarea a două chestiuni esențiale - una de procedură și una de fond.

Cât privește chestiunea de fond, trebuie subliniat că recurentul SRI nu contestă concluziile Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Dumitru Popescu contra României* privind neconformitatea legii române aplicabile interceptărilor telefonice cu prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului. Într-adevăr, astfel cum se reține și prin decizia atacată, legislația internă în materie, aplicabilă la data interceptării convorbirilor telefonice ale apelantului-reclamant, nu era în concordanță cu prevederile C.E.D.O., însă această chestiune nu formează obiect de dispută între părți, ea fiind tranșată prin decizia Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza citată.

Ceea ce se contestă însă este angajarea răspunderii civile a S.R.I. pentru această neconformitate, întrucât în cauza *Dumitru Popescu contra României* nu a fost luată în discuție decât folosirea în procesul penal a interceptărilor efectuate pe baza unei legi ce nu asigura suficiente garanții de protecție a dreptului fundamental la secretul corespondenței, iar nu problema angajării răspunderii organului administrativ care a efectuat interceptările pentru contrarietatea existentă între legea română și dispozițiile Convenției.

Astfel, chestiunea de fond pe care prezenta cauză o ridică nu este dacă interceptările telefonice aplicate reclamantului Patriciu Dan Costache au fost sau nu conforme Convenției Europene a Drepturilor Omului, ci dacă S.R.I., care a aplicat întocmai legea română, poate fi făcut responsabil pentru eventuala neconformitate a acesteia cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului în privința interceptărilor aplicate reclamantului, cu atât mai mult cu cât jurisprudența Curții de la Strasbourg privind interpretarea Convenției asupra acestui aspect a apărut ulterior acelor interceptări.

Principiile ierarhiei administrative, principiile ierarhiei actelor normative, precum și regulile răspunderii civile delictuale exclud un răspuns pozitiv la această întrebare.

Apoi, cât privește chestiunea de procedură, în măsura în care reclamantul au invocat global caracterul ilegal al interceptărilor telefonice atât prin raportare la dreptul intern cât și prin raportare la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, odată ce s-a constatat că pârâtul a respectat integral legislația internă aplicabilă și că singurul

element ce determina pretinsul caracter ilicit al interceptărilor rezidă în neconformitatea acestei legislații cu C.E.D.O., era evident că fapta ce a condus la prejudiciul pretins de reclamant era imputabilă statului român, pentru fapta puterii legiuitoare, iar nu Serviciului Român de Informații. În consecință, instanța trebuia să constate că S.R.I. nu avea calitatea procesuală pasivă, întrucât nu era debitorul raportului juridic dedus judecătii, adică al raportului juridic de răspundere pentru fapta ilicită constând în omisiunea de a conferi prin lege garanțiile procesuale oferite de C.E.D.O.

3.1. În mod greșit instanța de apel nu a admis excepția lipsei calității procesuale pasive a Serviciului Român de Informații, încălcând astfel dispozițiile art.998-999 C. civ., precum și ale art.1 alin. 4 din Constituție privind separația și echilibrul puterilor în stat.

Prin apelul formulat împotriva sentinței primei instanțe, S.R.I. a reiterat excepția lipsei calității sale procesuale pasive în raport cu fapta Statului Român de a nu armoniza legislația internă aplicabilă interceptărilor telefonice cu exigențele Convenției Europene a Drepturilor Omului. Deși instanța de apel nu s-a pronunțat în mod expres în legătură cu excepția lipsei calității procesuale pasive ridicate în cauză de S.R.I., din ansamblul considerentelor deciziei atacate, precum și din dispozitivul acesteia, rezultă în mod implicit că această excepție a fost respinsă, având în vedere că instanța de apel a reținut îndeplinirea în cauză a condițiilor răspunderii civile delictuale în sarcina S.R.I. În acest sens, fapta ilicită reținută prin decizia atacată constă, în esență, în interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache în temeiul unei legi neconforme cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Astfel, pentru a concluziona cu privire la existența unei fapte ilicite, instanța de apel a reținut, pe de o parte, că „legislația internă în materia siguranței naționale a României, care nu suferise modificări până la apariția Legii nr.535/2004, cu referire expresă la dispozițiile art.13 din Legea nr.51/1991, contravine Convenției Europene a Drepturilor Omului în ce privește respectarea secretului corespondenței (în care se includ și convorbirile telefonice), nefiind de natură a oferi garanții suficiente împotriva oricărei ingerințe arbitrară a puterii publice în exercitarea acestui drept.

Este însă evident că aceste fapte reprezintă o carență a legii, nicidecum o faptă săvârșită de către S.R.I.

Pe de altă parte, prin decizia atacată s-a afirmat că „sub pretextul existenței unei amenințări la adresa siguranței naționale, au fost înregistrate convorbirile telefonice ale reclamantului Patriciu Dan

Costache pentru o perioadă extrem de lungă (1 an și 3 luni), pentru ca ulterior datele obținute să fie folosite împotriva sa în procese penale ce au exclusiv ca obiect săvârșirea unor infracțiuni de drept comun (...).”

La prima vedere, s-ar părea că instanța de apel a reținut că fapta ilicită săvârșită de către S.R.I. constă în interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache cu nerespectarea dispozițiilor interne în materie (Legea nr. 51/1991), iar nu în neconformitatea legii interne cu dispozițiile C.E.D.O., având în vedere că instanța face referire la efectuarea interceptărilor pe o perioadă extrem de lungă, precum și la utilizarea datelor astfel obținute în procese penale care nu privesc atingeri aduse siguranței naționale, ci doar infracțiuni de drept comun.

La o analiză mai atentă a considerentelor instanței, se constată însă că aceasta justifică atât posibilitatea interceptării convorbirilor telefonice pe perioada menționată (1 an și 3 luni), cât și utilizarea informațiilor obținute în urma interceptărilor în procese de drept comun prin inexistența unor garanții adecvate ale Legii nr.51/1991 în raport cu dispozițiile C.E.D.O.

În legătură cu aceste aspecte, instanța de apel reține că „legislația nu prevede clar o limitare în timp a măsurilor de autorizare a interceptărilor telefonice (...) de aici rezultă lipsa unei protecții adecvate împotriva arbitrariului”, precum și că „în acest context, Legea nr.51/1991 nu este o lege previzibilă, sub acest aspect, informațiile obținute prin procedura reglementată de această normă specială putând fi utilizate și pentru constatarea săvârșirii altor infracțiuni decât cele pentru care a fost adoptat actul normativ.

Astfel, deși a reținut corect premisa teoretică pe temeiul căreia se poate reține calitatea procesuală pasivă a S.R.I. în această cauză, instanța de apel a aplicat eronat această premisă teoretică la datele speței. Într-adevăr, calitatea procesuală pasivă, într-un raport juridic de răspundere civilă delictuală aparține celui despre care reclamanta pretinde că a săvârșit o faptă ilicită. Dar în concret, stabilirea calității procesuale pasive depinde de determinarea faptei ilicite. Care este această faptă ilicită? Or, în speță, astfel cum a fost arătat în cele de mai sus, s-a reținut că fapta ilicită este neconcordanța legii interne în materie (dispozițiile din Legea nr.51/1991) cu prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului, iar nu interceptarea convorbirilor telefonice în sine ale reclamantului.

Există deci două fapte distincte, așa încât analiza posibilității nașterii unui raport de răspundere civilă delictuală trebuie să țină seama

de particularitățile fiecăreia dintre aceste două fapte, iar răspunderea delictuală a S.R.I. nu ar putea fi stabilită decât în raport cu fapta proprie de interceptare propriu-zisă a convorbirilor, iar nu în raport cu fapta puterii legiuitoare de a nu pune de acord reglementarea internă în materie cu prevederile C.E.D.O.

Întrucât așa-zisul caracter ilicit constă numai în lipsa unor garanții în lege, înseamnă că atunci fie legiuitorul, fie Statul Român, iar nu S.R.I. ar trebui să răspundă în prezenta cauză pentru eventualele prejudicii aduse reclamantului.

Împrejurarea reținută prin decizia instanței de apel, în sensul că S.R.I. este, conform legii de organizare și funcționare, un organ de stat specializat în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională a României, fiind una din instituțiile statului prin care se realizează această activitate specifică, nu este de natură să-i confere legitimare procesuală pasivă, întrucât autoritățile publice nu răspund una pentru fapta alteia.

Cu atât mai puțin, un organ specializat care constituie un subiect de drept distinct, cum se reține în mod corect de altfel de către instanța de apel, nu poate răspunde pentru stat în general. Cel mult s-ar putea spune, în situații speciale, că statul român ca entitate generică, trebuie să răspundă pentru faptele organelor sale, cât timp nu poate fi angajată răspunderea directă a acestora pentru fapte proprii.

Astfel, dacă pentru neconcordanța legii române în materie cu prevederile C.E.D.O. nu ar putea fi tras la răspundere chiar Parlamentul României, oricum cel păgubit are o acțiune împotriva statului român, ca entitate generală reprezentată de Ministerul de Finanțe.

În speță, pârâtul nu a susținut nici un moment că ea ar fi un organ lipsit de personalitate juridică ori că ar acționa doar în calitate de reprezentant al statului român, cum ar părea să rezulte din decizia atacată, ci a argumentat în sensul că, tocmai pentru că este un subiect de drept distinct, nu poate răspunde decât dacă se face dovada că a săvârșit o faptă ilicită sau că fapta ilicită a fost săvârșită de o persoană pentru care apelanta-pârâtă ar fi chemată să răspundă potrivit legii.

Or, nu există nicio prevedere legală din care să rezulte că S.R.I. ar trebui să răspundă pentru fapta Parlamentului, în special, ori pentru fapta Statului Român, în general.

De altfel, prin opinia separată exprimată în cadrul deciziei atacate se reține în mod judicios că S.R.I. nu poate răspunde pentru neconformitatea legii române cu C.E.D.O., întrucât deficiențele legii speciale nu sunt cauză a culpei pârâtei, ci obligație a legislativului de a

armoniza legislația internă potrivit dreptului comunitar, iar S.R.I. nu are atribuții de interpretare, prin raportare la principiul subsidiarității, ori, mai mult, de legiferare, ci de aplicare a dispozițiilor legale.

Potrivit aceleiași opinii separate, cerința previzibilității legii interne este atributul legislativului și (...) este un argument *a fortiori* pentru susținerea că reclamantul nu a dovedit că fapta pretinsă este ilicită și că ea ar fi fost săvârșită cu vinovăție de către pârât.

3.2. În mod greșit instanța de apel a reținut îndeplinirea condițiilor răspunderii civile delictuale în sarcina S.R.I., făcând astfel o greșită aplicare și interpretare a art. 998-999 C. civ., precum și a altor dispoziții legale și constituționale.

Din considerentele deciziei atacate rezultă că fapta ilicită reținută de către instanța de apel în sarcina SRI constă în neconformitatea cu prevederile C.E.D.O. a Legii nr.51/1991, care a stat la baza efectuării interceptărilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache și pentru ale cărei neregularități S.R.I. nu poate fi responsabil.

Totuși, chiar dacă s-ar considera că fapta la care s-a raportat instanța de apel ar fi efectuarea propriu-zisă a interceptărilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, aceasta a reținut în mod greșit îndeplinirea condițiilor răspunderii civile delictuale în sarcina S.R.I., întrucât, pe de o parte, înregistrarea telefonică a acestor convorbiri nu constituie o faptă ilicită nici prin raportare la legea internă aplicabilă, nici prin raportare la prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului, existând totodată o serie de cauze care înlătură caracterul ilicit al faptei, iar pe de altă parte, nu au fost îndeplinite nici celelalte condiții ale răspunderii civile delictuale, respectiv vinovăția, precum și existența unui prejudiciu moral și a legăturii de cauzalitate între acesta și fapta imputată SRI.

A. Instanța de apel a reținut în mod greșit caracterul ilicit al faptei prin raportare la cadrul juridic aplicabil soluționării fondului în prezenta cauză.

Astfel, a reținut că interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache de către S.R.I. îmbracă un caracter ilicit, întrucât Legea nr.51/1991 - pe baza căreia au fost efectuate aceste interceptări - contravenește dispozițiilor art. 8 alin. 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudenței Curții în materia convorbirilor telefonice, care au aplicare directă în dreptul intern, așa încât Legea nr.51/1991 trebuia înlăturată de la aplicare de către S.R.I.

O asemenea interpretare încalcă însă nu numai principiul legalității - art.1 alin. 5 din Constituție, ci și pe acela al ierarhiei administrative.

Caracterul ilicit al faptei se apreciază în funcție de ansamblul sistemului de drept, care include ierarhia normelor juridice. Atunci când se pune problema caracterului ilicit al faptei unui organ administrativ, fapta în cauză va fi comparată cu norma pe care acel organ administrativ ar fi trebuit să o aplice în cauză, potrivit ansamblului sistemului de drept, ținându-se seama că acesta este supus nu numai principiului legalității, ceea ce presupune conformarea acțiunii sale ansamblului regulilor de drept, adică inclusiv celor decurgând din ierarhia normelor, dar și principiului ierarhiei administrative.

Astfel, în situația în care din ansamblul sistemului de drept rezultă contradicții între norme situate pe poziții diferite în ierarhia normativă, un organ administrativ nu poate înlătura aplicarea normelor emise de organul ierarhic superior, pe motiv că aceste norme ar fi contrare unei norme cu forță juridică superioară acestora din urmă.

Pe de o parte, el nu are competența de a aprecia compatibilitatea cu normele superioare a normelor emise de organul care-i este lui ierarhic superior.

Pe de altă parte, organul cărui i se adresează norma este subordonat funcțional organului ierarhic superior și obligat în virtutea principiului ierarhic să urmeze dispozițiile acestuia, inclusiv cele cu caracter normativ.

Doar atunci când norma emisă de organul ierarhic superior contravine flagrant normelor juridice superioare ei, ea poate fi înlăturată de organul administrativ, întrucât nu presupune nici o apreciere din partea acestuia. În schimb, dacă norma emisă de organul ierarhic superior nu este vădit contrară normei superioare, organul administrativ va fi ținut să acționeze conform principiului ierarhic, în conformitate cu dispozițiile organului ierarhic superior, care sunt considerate conforme normelor superioare cu forța unei prezumții pe care organul administrativ ierarhic inferior nu o poate răsturna. Mai mult, chiar dacă natura ilicită a faptei s-ar raporta la normele cu forță juridică superioară, această prezumție va funcționa pentru el ca o forță majoră, exoneratoare de răspundere.

Or, Serviciul Român de Informații este un organ administrativ ce face parte din categoria autorităților administrative autonome (a se vedea art.116 alin.2 din Constituție), iar potrivit Legii nr.14/1992 care reglementează organizarea și funcționarea acestuia, activitatea S.R.I.

este organizată și coordonată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării și controlată de Parlament (art. 1 din Legea nr. 14/1992).

Atunci când organul ierarhic superior este chiar Parlamentul, iar norma emisă de acesta este însăși legea, există cel puțin doi factori suplimentari care consolidează prezumția de legalitate a normei emise de organul ierarhic superior și diminuează șansele ca ea să poată fi considerată vădit ilegală de autoritățile administrative autonome. Astfel, în primul rând, Parlamentul este chiar organul legiutor, iar actul său tipic este chiar legea, adică actul în raport cu care se apreciază îndeobște caracterul ilicit al faptei. În al doilea rând, normele de drept internațional, inclusiv cele cuprinse în tratatele și convențiile referitoare la drepturile omului la care România este parte, trasează obligații generale ale statelor indicând mai ales obiectivele de atins (și anume garanția adecvată și eficace a anumitor drepturi fundamentale) fără a stabili și mijloacele prin care aceste obiective vor fi realizate, revenind puterii legiuitoare edictarea reglementărilor interne menite să stabilească atribuțiile organelor statului în aducerea la îndeplinire a acestor obligații.

În consecință, în raport cu o lege contrară dispozițiilor din convențiile internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte, autoritatea administrativă autonomă nu are posibilitatea de a o înlătura, întrucât nici convenția internațională și nici legea internă nu i-a conferit o asemenea competență. Cu atât mai mult organul administrativ nu ar putea ocoli legea internă atunci când aceasta a fost supusă controlului de constituționalitate în raport cu prevederile convenției internaționale, iar Curtea Constituțională a apreciat că nu există nici o contradicție cu acestea.

Este deci evident că pentru a acționa licit, organul administrativ trebuie să se conformeze în aceste circumstanțe numai legii interne. Aceasta este prezumată conformă angajamentelor internaționale ale României în materia drepturilor omului cu forța unei prezumții pe care organul administrativ nu are competența și nici posibilitatea de a o înlătura.

Acționând în conformitate cu singura lege ce i se impune, organul administrativ nu este vinovat pentru eventuala neconformitate a acestei legi cu obligațiile internaționale ale Statului Român, neconformitate pe care nici o jurisdicție internă sau internațională nu a constatat-o la data acțiunii organului administrativ. Din perspectiva organului administrativ, legea internă nu înlătură numai caracterul ilicit al faptei întemeiate pe această lege ci și, în calitate de forță majoră, atât vinovăția organului administrativ pentru aceste fapte, cât și raportul de

cauzalitate dintre faptele respective și eventualele prejudicii cauzate particularilor.

Așadar, contrar celor reținute prin decizia instanței de apel, interceptările convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache nu pot conduce la angajarea răspunderii civile delictuale a S.R.I., întrucât acestea au fost efectuate potrivit legislației române în vigoare la acel moment, legislație pe care S.R.I. era obligat să o aplice, atât în virtutea principiului legalității, cât și a principiului ierarhiei administrative.

B. În mod greșit instanța de apel a reținut că interceptările telefonice efectuate de către S.R.I. în cazul reclamantului nu sunt conforme legislației române, instanța încălcând astfel dispozițiile Legii nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea SRI, precum și ale Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României.

După cum s-a reținut chiar prin decizia atacată, interceptarea convorbirilor telefonice s-a desfășurat numai cu privire la reclamantul Patriciu Dan Costache și nu a vizat în niciun moment comunicațiile telefonice ale S.C. Rompetrol S.A.

De asemenea, în ceea ce îl privește pe reclamantul Patriciu Dan Costache, instanța de apel a reținut în mod corect că durata interceptărilor convorbirilor telefonice ale acestuia a fost de 1 an și 3 luni, începând cu 2003.

Totodată, pe bună dreptate, instanța de apel nu a reținut nici un element din care să rezulte că Serviciul Român de Informații nu ar fi respectat caracterul secret al înregistrărilor efectuate cu privire la convorbirile telefonice ale intimatului-reclamant Patriciu Dan Costache.

Totuși, instanța de apel a afirmat că, sub anumite aspecte, interceptările convorbirilor telefonice ale acestuia nu au fost conforme legislației speciale aplicabile la acel moment.

Contrar celor reținute prin decizia atacată, solicitarea mandatului de interceptare a convorbirilor telefonice a avut o bază legală.

Prin decizia atacată, se reține că interceptările telefonice au fost efectuate în afara situațiilor premisă delimitate de actul normativ, fără ca reclamantul Patriciu Dan Costache să fi fost ulterior acuzat de săvârșirea unor fapte de natură a constitui amenințări la adresa siguranței naționale. Astfel s-a reținut că, sub pretextul existenței unei amenințări la adresa siguranței naționale, au fost înregistrate convorbirile telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, pentru ca ulterior datele obținute să fie folosite împotriva sa în procese penale ce au exclusiv ca obiect săvârșirea unor infracțiuni de drept comun.

Măsura luată de Serviciul Român de Informații, și anume interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, în condițiile în care existau indicii în acest sens, trebuia să fie justificată ulterior prin obținerea unor date care să vizeze atingerea adusă siguranței naționale a României.

Deși premisa raționamentului prezentat mai sus este corectă, concluzia nu ține seama de specificul reglementării legale cuprinse în Legea nr.51/1991.

Într-adevăr, baza legală a solicitării mandatului a constituit-o art.3 lit. f, precum și art.13 din această lege, or, potrivit acestor dispoziții legale, S.R.I. este autorizat să efectueze înregistrarea unor convorbiri telefonice nu numai în scopul obținerii de informații privind acțiuni cu privire la care s-a stabilit deja că reprezintă amenințări la adresa siguranței naționale, ci și în scopul depistării tuturor acțiunilor ce pot constitui amenințări la adresa siguranței naționale.

De altfel, din prevederile art.2 din Legea nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea S.R.I. rezultă că activitățile desfășurate de S.R.I. - printre care se numără, potrivit art.13 din Legea nr.51/1991 și interceptarea convorbirilor telefonice - pot avea ca scop atât prevenirea, cât și contracararea unor acțiuni despre care se știe cu certitudine că reprezintă amenințări la adresa siguranței naționale.

Așadar, față de faptul că, în opinia instanței de apel, interceptările telefonice ale lui Patriciu Dan Costache nu erau permise în absența unor acuzații legate de săvârșirea unor fapte de natură să constituie amenințări la adresa siguranței naționale, trebuie subliniat că existența unor acuzații de această natură nu ar fi fost justificată în absența unor informații clare și precise privind săvârșirea unor asemenea fapte.

În consecință, interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache a avut drept scop tocmai culegerea, verificarea și valorificarea informațiilor necesare cunoașterii acțiunilor desfășurate de acesta și care puteau constitui amenințări la adresa siguranței naționale.

Totodată, dacă interceptarea unor convorbiri telefonice în baza Legii nr.51/1991 este justificată de existența unor indicii privind săvârșirea unor infracțiuni ce pot constitui amenințări la adresa siguranței naționale, aceasta nu trebuie neapărat să aibă drept finalitate chiar constatarea propriu-zisă a săvârșirii unor asemenea infracțiuni legate de siguranța națională a României.

Nu exista nicio prevedere legală care să condiționeze activitatea de interceptare a convorbirilor telefonice de către S.R.I. în baza Legii nr.51/1991 de descoperirea efectivă a unor infracțiuni prevăzute de

art.3 din această lege - infracțiuni ce constituie amenințări la adresa siguranței naționale a României.

De altfel, acest aspect este justificat cu atât mai mult cu cât atribuția principală a S.R.I. în ce privește siguranța națională a României este de aceea de a culege și de a valorifica informații în scopul prevenirii săvârșirii unor infracțiuni ce constituie amenințări la adresa siguranței naționale, iar abia apoi acela de a utiliza informațiile obținute în scopul înlăturării efective a unor asemenea infracțiuni. Astfel, potrivit art.2 din Legea nr.51/1991 privind siguranța națională a României, siguranța națională se realizează prin cunoașterea, prevenirea și înlăturarea amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art.1.

Așadar, chiar în ipoteza în care în urma interceptărilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, dispuse în baza Legii nr.51/1991, nu s-ar fi descoperit săvârșirea efectivă a vreunei infracțiuni împotriva siguranței naționale, aceste interceptări ar fi fost legale oricum, având în vedere că acestea au fost inițiate ca urmare a existenței unor indicii concrete.

Prin urmare, legalitatea interceptărilor telefonice nu depinde de rezultatul final al investigațiilor Parchetului, ci de indiciile existente în momentul în care s-a aprobat de către procuror efectuarea acestor interceptări (indicii a căror existență nu a fost, de altfel, contestată).

De altfel, în cadrul opiniei separate s-a reținut în mod judicios că pârâta a acționat în temeiul dispozițiilor art.13 din Legea nr.51/1991, iar demersurile efectuate s-au finalizat cu emiterea Ordonanței nr. 221/C/2006 a Parchetului de pe lângă Î.C.C.J., prin care s-a constatat existența unor indicii cu privire la săvârșirea infracțiunii de spălare a banilor și de manipulare a pieței de capital.

De asemenea, potrivit aceleiași opinii, în sprijinul acestui argument pot fi invocate și prevederile art.2 și ale art.13 din Legea nr.14/1992 potrivit cu care S.R.I. este autorizat să efectueze înregistrarea unor convorbiri telefonice tocmai pentru a depista acțiuni de terorism, acțiuni care constituie amenințări la adresa siguranței naționale, nefiind prevăzută expres cerința ca, urmare a acestora, să se dispună și trimiterea în judecată a celui vizat, scopul fiind acela de prevenire a săvârșirii unor infracțiuni, cu atât mai mult cu cât indiciile care să justifice existența infracțiunii de spălare a banilor au existat la momentul emiterii mandatului de interceptare.

Prin urmare, pârâțul nu a desfășurat nici un demers în vederea interceptării convorbirilor telefonice ale lui Patriciu Dan Costache în absența unor motive temeinice prevăzute de lege.

Pe de altă parte, datele obținute prin activitatea de interceptare a convorbirilor telefonice de către S.R.I., în baza art.3 și art.13 din Legea nr.51/1991 privind siguranța națională a României priveau săvârșirea unor infracțiuni de spălare de bani și manipulare a pieței de capital. Or, acestea reprezintă infracțiuni conexe infracțiunilor ce constituie amenințări la adresa siguranței naționale, fiind incluse în ultima teză a art. 3 din Legea nr. 51/1991 - respectiv „acte de distrugere, degradare, ori aducere în stare de neîntrebuințare a structurilor necesare bunei desfășurări a vieții social-economice sau apărării naționale - și care rezultă de asemenea și din art. 2 din Legea nr.51/1991, potrivit căruia siguranța națională se realizează prin cunoașterea, prevenirea și înlăturarea amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere valorilor prevăzute în art.1.

Într-adevăr, este evident că săvârșirea unor infracțiuni de natura celor de spălare de bani și manipulare a pieței de capital pot afecta într-o măsură foarte mare economia statului, și prin urmare și siguranța națională a României, noțiune care include, potrivit art. 1 din Legea nr. 51/1991, legalitatea, echilibrul și stabilitatea socială, economică și politică necesară existenței și dezvoltării statului național român, ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum și climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție.

Astfel cum se reține pe bună dreptate și prin opinia separată exprimată în cadrul deciziei atacate, importanța preocupării pentru măsurile de combatere a acestor infracțiuni este subliniată și de Directiva nr.91/308/CEE care are ca obiectiv prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul folosirii spălării banilor, în temeiul căreia Comisia Națională a Valorilor Mobiliare a aprobat la data de 28 septembrie 2005 Regulamentul privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării actelor de terorism prin intermediul pieței de capital. De aici rezultă că măsura a fost necesară și proporțională.

În plus, datele obținute de către S.R.I. în urma efectuării interceptărilor convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache au fost transmise Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism din cadrul P.Î.C.C.J. și au fost utilizate ca mijloace de probă în cursul urmăririi penale, în dosarul în care s-a dispus ulterior trimiterea în judecată a lui Patriciu Dan Costache. Din acest motiv nu se justifică concluzia instanței de apel potrivit căreia restrângerea drepturilor reclamantului a avut loc în lipsa oricăror indicii care să atragă incidența art.3 lit. f din Legea nr.51/1991,

iar datele obținute în urma interceptărilor nu au fost ulterior utilizate pentru a se susține acuzații privind atingeri aduse siguranței naționale.

Oricum, chiar și în ipoteza în care s-ar considera că faptele cu privire la care au fost obținute indicii în urma interceptărilor telefonice efectuate de către S.R.I. nu priveau amenințări la adresa siguranței naționale, acesta avea oricum îndatorirea - atât în calitate de organ specializat în domeniul informațiilor, cât și, în general, în calitate de subiect de drept obligat să denunțe infracțiunile de care lua cunoștință - de a transmite informațiile obținute către procuror, în măsura în care acestea priveau săvârșirea anumitor fapte prevăzute de legea penală.

În orice caz, încadrarea juridică a unei fapte ca fiind o infracțiune de drept comun ori o infracțiune privind siguranța națională este atributul exclusiv al procurorului, în cursul urmăririi penale, iar nu al Serviciul Român de Informații - a cărui competență este limitată doar la obținerea și furnizarea datelor privind fapte ce pot constitui amenințări la adresa siguranței naționale - așa încât acesta nu poate fi tras la răspundere pentru calificările ulterioare ale faptelor săvârșite de reclamantul Patriciu Dan Costache.

Contrar celor reținute prin decizia atacată, rolul procurorului în emiterea mandatelor de interceptare a convorbirilor telefonice era determinant.

Instanța de apel a reținut în mod corect, prin decizia atacată, că pe toată perioada acestor interceptări au rămas aplicabile dispozițiile speciale în această materie - respectiv cele ale Legii nr.51/1991 - care nu au fost modificate prin Legea nr. 281/2003, prin care au fost aduse modificări Codului de procedură penală, ci prin Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului.

Cu toate acestea, din ansamblul considerentelor deciziei atacate, pare să rezulte că singurul organ competent în desfășurarea procedurilor de interceptare a convorbirilor telefonice și care poate fi prin urmare tras la răspundere pentru modalitatea în care au fost efectuate aceste interceptări este Serviciul Român de Informații.

Or, având în vedere că S.R.I. este un organ administrativ, posibilitatea prevăzută de lege în ceea ce îl privește de a efectua anumite acțiuni, inclusiv interceptarea unor comunicații telefonice, reprezintă în același timp o obligație ce trebuie dusă la îndeplinire ori de câte ori apar situații ce pot avea semnificația unor amenințări la adresa siguranței naționale, iar pentru efectuarea interceptărilor telefonice, era necesară obținerea unui mandat emis de procuror. Odată emis mandatul de către procuror, aducerea la îndeplinire a

acestui era însă obligatorie pentru S.R.I., întrucât mandatul nu numai că atribuie organului de informații un drept, dar îi impune și o obligație de a desfășura operațiunea ce face obiectul mandatului.

În acest sens, atribuțiile S.R.I. în legătură cu mandatele de autorizare a interceptării convorbirilor telefonice trebuie analizate în mod distinct în funcție de momentul în care intervin aceste atribuții. Astfel, pe de o parte, S.R.I. are inițiativa de a sesiza procurorul cu o cerere de autorizare a interceptării atunci când are indicii că această interceptare ar putea fi utilă în cunoașterea ori cercetarea amenințărilor la adresa siguranței naționale. În exercitarea acestei atribuții S.R.I. are o anumită libertate în aprecierea oportunității măsurilor sesizate, fiind însă ținut de principiile ierarhiei administrative și de obligația sa de a se conforma îndatoririlor sale legale privind siguranța națională. Or, în speță, existența indicilor care au stat atât la baza sesizării procurorului, cât și, mai ales, la baza emiterii mandatelor de interceptare, nu poate fi pusă sub semnul întrebării, cu atât mai mult cu datele obținute în urma interceptărilor telefonice efectuate au fost transmise Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism din cadrul P.I.C.C.J., fiind ulterior utilizate ca mijloace de probă în cursul urmăririi penale.

Oricum, răspunderea pentru constatarea existenței indicilor revine procurorului care a emis mandatul, acesta fiind singurul care avea competența de a decide în legătură cu existența indicilor.

Pe de altă parte, odată ce mandatul a fost emis și procurorul a evaluat el însuși cu această ocazie indiciile privind amenințările la adresa siguranței naționale care justificau autorizarea interceptării, S.R.I. nu mai are nicio libertate de apreciere, fiind ținut să se conformeze mandatului și să prezinte procurorului rezultatele interceptării.

Or, în domeniul specific al siguranței naționale, până la apariția Legii nr.535/2004, procurorul a păstrat competența de a emite mandate ce antrenau asemenea obligații pe toată durata interceptărilor care formează temeiul de fapt al cererii în prezenta cauză. Aceste mandate întruneau condițiile legale spre a fi calificate drept ordine ale superiorului, iar eventuala răspundere civilă rezultând din aducerea lor la îndeplinire trebuia înlăturată sub incidența acestei cauze de exonerare. În acest sens, trebuie menționate dispozițiile art.20 din Legea nr.51/1991, potrivit căreia fapta funcționarului care divulgă, refuză sau împiedică în orice mod aducerea la îndeplinire a mandatului eliberat în condițiile prevăzute de art.13 constituie infracțiune și se pedepsește potrivit legii.

Oricum, astfel cum se reține și prin opinia separată din cadrul deciziei atacate, Curtea de contencios constituțional a arătat, cu referire la respectarea prevederilor art.8 din CEDO că nu există discriminări în aplicarea legii rezultând din faptul că, în unele cazuri, interceptarea comunicațiilor în situațiile ce constituie amenințări la adresa siguranței naționale a României se efectua în baza unui mandat emis de procuror în condițiile art.13 din Legea nr.51/1991, în timp ce în alte cazuri, interceptarea convorbirilor telefonice în scopul obținerii de probe judiciare are loc pe baza prevederilor Codului de procedură penală, deoarece probele vor fi evaluate uniform de instanța de judecată.

Contrar celor reținute prin decizia atacată, durata efectivă a interceptărilor telefonice a respectat termenul prevăzut de lege.

În ceea ce privește durata efectivă a interceptărilor telefonice, instanța de apel a reținut că ceea ce se impută pârâtului este restrângerea exercițiului acestor drepturi pe o perioadă extrem de lungă, în lipsa unor indicii privind amenințări la adresa siguranței naționale a României, în condițiile în care legea internă în materie nu oferea o protecție adecvată împotriva arbitrariului.

Or, în speță, interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache a fost efectuată cu respectarea dispozițiilor art. 13 alin. 5 din Legea nr.51/1991, în vigoare la acea dată, potrivit căroră:

„Durata de valabilitate a mandatului nu poate depăși 6 luni. În cazuri întemeiate, procurorul general poate prelungi, la cerere, durata mandatului, fără a se putea depăși, de fiecare dată, 3 luni.”

Astfel, ascultarea convorbirilor telefonice ale lui Patriciu Dan Costache, efectuată pe baza mandatului emis de P.Î.C.C.J., a respectat atât termenul inițial de 6 luni, cât și prelungirile ulterioare ale acestui termen, 3 prelungiri a câte 3 luni fiecare, durata totală a interceptărilor telefonice fiind în total de 1 an și 3 luni, începând cu anul 2003.

De altfel, chiar prin decizia atacată s-a reținut că: „Legislația nu prevede clar o limitare în timp a măsurilor de autorizare a interceptărilor telefonice (...) de aici rezultă lipsa unei protecții adecvate împotriva arbitrariului (...) ceea ce se impută pârâtului este restrângerea exercițiului unor drepturi pe o perioadă extrem de lungă (...).

În aceste condiții, având în vedere că S.R.I. a acționat în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 51/1991, în forma în care acestea erau în vigoare la momentul efectuării interceptărilor, acesta nu poate fi tras la răspundere pentru inexistența în lege unor garanții adecvate

împotriva arbitrariului, acest aspect fiind exclusiv imputabil Statului Român prin intermediul puterii legiuitoare.

C. În mod greșit instanța de apel a reținut că interceptările convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, efectuate pe baza unei legi a cărei neconformitate cu C.E.D.O. nu fusese încă stabilită de autoritatea competentă, întrunesc condițiile angajării răspunderii S.R.I.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, interceptările telefonice reprezintă ingerințe în dreptul la respectarea vieții private și a secretului corespondenței (art.8 C.E.D.O.), a căror legitimitate este însă admisă dacă sunt îndeplinite anumite condiții. Astfel, atât prevederile constituționale, cât și cele ale C.E.D.O. stabilesc că existența unei baze legale pentru adoptarea unei astfel de măsuri, scopul legitim și necesitatea măsurii într-o societate democratică reprezintă condiții menite să asigure garanții adecvate și suficiente împotriva abuzurilor.

În acest sens, instanța de apel a reținut corect că interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache efectuată de S.R.I. a respectat condițiile menționate în art.53 alin. 2 din Constituție și art.8 alin.2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului în ce privește scopul legitim al măsurii, necesitatea acesteia într-o societate democratică, precum și existența în dreptul intern a unei legislații care permite o asemenea măsură, accesibilă destinatarilor acesteia.

Singura condiție supusă discuției de către Curtea de Apel București a fost aceea privind cerințele de previzibilitate ale Legii nr.51/1991. Cu privire la acest aspect, prin decizia atacată s-a reținut caracterul ilicit al interceptărilor convorbirilor telefonice efectuate de recurenta-pârâtă S.R.I.

Întrucât legislația română în materia siguranței naționale contravine prevederilor C.E.D.O., iar față de faptul că aceste prevederi ar fi avut o aplicare directă în dreptul intern, recurentul-pârât S.R.I. ar fi trebuit să înlăture de la aplicare dispozițiile Legii nr.51/1991 care nu erau conforme normelor internaționale în materie.

În acest sens, instanța de apel susține că analiza caracterului ilicit al faptei S.R.I. ar trebui să se raporteze nu numai la constatările făcute de Curte în cauza *Dumitru Popescu contra României*, ci și la jurisprudența anterioară a Curții în materia interceptărilor convorbirilor telefonice.

Instanța de apel a susținut că, și înainte de cauza *Dumitru Popescu contra României*, care a menționat, în considerente că Legea nr.51/1991 nu îndeplinește cerințele de previzibilitate în discuție (...) Curtea a

stabilit că, oricare ar fi sistemul de interceptare și supraveghere instaurat, prin examinarea lui trebuie să convingă de instituirea unor garanții adecvate și suficiente contra posibilelor abuzuri în materie, ceea ce nu se circumscrie situației de fapt dedusă judecării prin raportare la toate probele administrate în speță.

Or, faptul că prevederile legale pe care s-au bazat interceptările nu îndeplinesc cerința de previzibilitate a legii, astfel cum a statuat Curtea, nu implică obligația S.R.I. de a suporta consecințele patrimoniale ale acestei neconformități a legii române cu prevederile Convenției.

Astfel, în primul rând, incapacitatea legii române de a oferi garanțiile adecvate contra arbitrariului și abuzului de drept nu reprezintă o faptă a S.R.I., ci o „faptă” a sistemului român de drept în general, de ale cărei consecințe ilicite răspunde Statul Român, prin intermediul autorității care îl reprezintă în justiție în lipsa unei prevederi derogatorii în legile speciale, adică prin Ministerul Finanțelor.

În al doilea rând, eventualul caracter ilicit al faptei nu poate fi apreciat potrivit unor dispoziții cu caracter normativ care au intervenit ulterior acestei fapte. Astfel, hotărârea *Dumitru Popescu contra României* a devenit definitivă la data de 26 iulie 2007, adică ulterior perioadei în care au avut loc interceptările telefonice cu privire la intimatul-reclamant Patriciu Dan Costache.

Or, în această situație devine aplicabil principiul *tempus regit actum*, potrivit căruia orice lege nouă reglementează numai situațiile juridice ivite după intrarea ei în vigoare, astfel încât elementele normative din hotărârea citată nu pot fi aplicate decât situațiilor juridice posterioare publicării acesteia în Monitorul Oficial, întocmai ca și legea.

În al treilea rând, deși este de necontestat că tratatele internaționale ratificate de Parlament fac parte din dreptul intern, iar cele care prevăd un regim mai favorabil protecției drepturilor omului au chiar valoare supraconstituțională, totuși aceasta nu implică și aplicabilitatea lor directă.

După cum s-a arătat, o dispoziție de drept internațional este direct aplicabilă în dreptul intern numai în măsura în care este suficient de clară, precisă și completă, perfectă din punct de vedere juridic și necondițională. Cum aceste condiții au fost instituite pentru efectul direct al directivelor comunitare, la nivelul sistemului de drept internațional cel mai bine sudat și mai apropiat unei ordini juridice suprastatale, ele se impun *a fortiori* în cazul normelor de drept internațional care nu au ajuns la un asemenea nivel de convergență juridică.

Așadar, S.R.I. nu ar fi putut face în niciun caz o interpretare *in abstracto* a prevederilor C.E.D.O. ori a celor din jurisprudența C.E.D.O., înlăturând ulterior de la aplicare acele dispoziții ale legii interne pe care le-ar fi considerat ca neconforme dispozițiilor europene.

Un asemenea punct de vedere nu poate fi primit, întrucât, în caz contrar, ar însemna că, sub pretextul neconformității unei prevederi a legii interne cu dispozițiile europene, orice subiect de drept va putea să înlătore de la aplicare legea internă, ceea ce încalcă în mod flagrant principiul legalității și însăși ordinea de drept.

Ca urmare, singurele autorități în măsură să se pronunțe cu privire la măsurile care ar trebui adoptate pentru ca prevederile interne să fie armonizate cu dispozițiile C.E.D.O. și jurisprudența Curții, respectiv cu privire la conformitatea legilor cu alte tratate internaționale sunt Statul Român, prin intermediul puterii legislative și Curtea Constituțională.

Ca urmare, atâta timp cât nu există o normă expresă în C.E.D.O. sau o dispoziție din jurisprudența Curții, potrivit căreia procurorul român nu poate emite mandat pentru interceptarea convorbirilor telefonice, unui organ administrativ, cum este S.R.I., și în general oricărui subiect de drept, cu excepția organelor legislative și de control constituțional, nu i se poate cere să interpreteze și să aplice direct nici normele supranaționale ale Convenției Europene ale Drepturilor Omului, nici concluziile reținute de către Curte în materia interceptărilor telefonice, fie că aceste concluzii se referă în mod expres la Legea nr.51/1991, fie că acestea se referă doar la garanțiile pe care trebuie să le ofere în general legislația în materia interceptărilor telefonice.

D. În mod greșit instanța de apel nu a reținut existența unor cauze care înlătură caracterul ilicit al faptei, încalcând astfel art. 998-999 C. civ., cât și principiile incidente în materia răspunderii civile delictuale.

În ceea ce privește interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache de către S.R.I., chiar și dacă s-ar considera că sunt îndeplinite condițiile răspunderii civile delictuale, S.R.I. a relevat că există cel puțin două cauze pentru care răspunderea sa nu mai poate fi angajată, întrucât caracterul ilicit al faptei este înlăturat, și anume: existența unor prevederi legale care impun îndeplinirea unei anumite activități, precum și necesitatea îndeplinirii unui ordin al superiorului.

Existența unor prevederi legale - Legea nr.51/1991 - care impun îndeplinirea unor anumite activități în domeniul siguranței naționale de

către S.R.I. reprezintă o cauză care înlătură răspunderea civilă delictuală a acestuia pentru operațiunile pe care le desfășoară în conformitate cu aceste prevederi legale. Astfel, potrivit principiului legalității, legea ca act juridic al Parlamentului trebuie respectată, iar actele administrative, fiind acte de executare a legii, condiția de conformitate este indiscutabilă (a se vedea I. Muraru, E. S. Tănăsescu., Drept constituțional și instituții politice, volumul II ediția XI, ed. AllBeck 2004, pag. 230).

De asemenea, S.R.I. este obligat să respecte și să aplice dispozițiile legii interne nu numai ca simplu destinatar al acesteia, ci și ca autoritate administrativă autonomă aflată sub controlul direct al Parlamentului, ale cărei acte trebuie să fie conforme legii, cu atât mai mult cu cât obiectul de reglementare al acesteia privește activitatea de informații legată de siguranța națională a României.

Mai mult, susținerea potrivit căreia S.R.I. este responsabil pentru lipsa calității unei legi este de natură să pună sub semnul întrebării aplicarea principiului separației puterilor în stat, din moment ce adoptarea legilor, modificarea sau abrogarea acestora reprezintă un atribut al legiuitorului, nici un alt organ al statului neavând dreptul să preia o parte din aceste funcții. Chiar dacă în anumite situații pot interveni și alte subiecte de drept cu influență asupra procesului legislativ, acțiunea acestora nu poate determina în mod decisiv acest proces. Astfel, exercitarea dreptului de inițiativă legislativă poate influența procesul legislativ, care aparține însă numai subiectelor de drept prevăzute în Constituție (art. 74), iar S.R.I. nu face parte dintre acestea.

Cât privește controlul conformității legilor cu Constituția sau cu alte tratate internaționale, acesta este atributul exclusiv al Curții Constituționale, afirmat, de altfel, prin Decizia nr.766/2006, privind constituționalitatea Legii nr.51/1991 referitor la procedura interceptărilor telefonice. Având în vedere acest lucru, potrivit atribuțiilor sale, S.R.I. nu era în măsură să influențeze hotărârile Curții Constituționale și, prin urmare, responsabilitatea sa pentru lipsa calității Legii nr. 51/1991 nu poate fi angajată.

Pe de altă parte, necesitatea îndeplinirii unui ordin al superiorului reprezintă o cauză exoneratoare de răspundere, dacă acest ordin impune autorului faptei ilicite o obligație de a săvârși acea faptă, dacă provine de la autoritatea competentă și dacă nu este vădit ilegal.

În speță, fapta imputată recurentului a fost determinată de două categorii de obligații impuse prin acte ale unor autorități superioare ierarhic, care se întemeiau pe legea națională în vigoare în România și

pe interpretarea dată acestei legi de cele mai înalte a administrative și jurisdicționale mandatele de autorizare a interceptărilor telefonice emise de procuror și hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării privind procedura de autorizare a mandatelor.

Astfel, în ceea ce privește mandatele de autorizare a interceptărilor telefonice emise de procuror, S.R.I. are, în primul rând, potrivit Legii nr.51/1991, posibilitatea de a intercepta comunicații telefonice, posibilitate ce reprezintă în același timp și o obligație ce trebuie dusă la îndeplinire ori de câte ori apar situații ce pot avea semnificația unor amenințări la adresa siguranței naționale.

Mai mult, pentru efectuarea interceptărilor telefonice era necesară obținerea unui mandat emis de procuror, a cărui aducere la îndeplinire era obligatorie pentru S.R.I., întrucât mandatul nu numai că atribuie organului de informații un drept, dar îi impune și o obligație de a desfășura operațiunea ce face obiectul mandatului.

În domeniul specific al siguranței naționale, procurorul a păstrat competența de a emite mandate ce antrenau asemenea obligații pe toată durata interceptărilor care formează temeiul de fapt al cererii în prezenta cauză, mandate ce întruneau condițiile legale spre a fi calificate drept ordine ale superiorului.

În fine, nu se poate susține că, în speță, ordinul superiorului ar fi vădit ilegal întrucât mandatele de autorizare a interceptărilor telefonice au fost eliberate de către procuror în temeiul dispozițiilor exprese ale legii speciale, cu respectarea dispozițiilor procedurale incidente și în conformitate cu interpretările date acestor dispoziții de către - cea mai înaltă autoritate jurisdicțională a țării (art. 142, art. 146 din Constituție), Curtea Constituțională, prin Decizia nr.766/2006; autoritatea administrativă supremă în probleme privind siguranța națională, Consiliului Suprem de Apărare a Țării, prin Hotărârea nr. 0034 din 21.01.2004; comisia specializată a puterii legiuitoare - Comisia comună permanentă a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații, prin adresa nr. 40/22/12.10.2006. În consecință, mandatele de autorizare întruneau toate condițiile necesare pentru ca ordinul superiorului să înlăture răspunderea civilă pentru eventualele delictе săvârșite în aducerea lor la îndeplinire.

Apoi, din decizia atacată rezultă că aceasta nu a luat în considerare Hotărârea nr. 0034/2004 privind realizarea sistemului integrat de comunicații a Consiliului Suprem de Apărare a Țării, potrivit căreia până la adoptarea legislației referitoare la securitatea națională a României și a armonizării acestei cu normele procedurale

penale, trebuia să se urmeze în continuare de către autoritățile publice cu competență în domeniu, inclusiv S.R.I., procedura stipulată de art. 13-15 din Legea nr.51/1991 privind autorizarea mandatelor de interceptare.

Or, mai întâi, potrivit legii (art. 119 din Constituția României; art. 1 și art. 3 din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării), Consiliul Suprem de Apărare a Țării este un organ ierarhic superior al S.R.I., întrucât acesta are calitatea de coordonator al activității instituțiilor din cadrul sistemului de securitate națională, hotărârile acestuia fiind obligatorii pentru autoritățile administrației publice și instituțiile publice la care acestea se referă.

Apoi, nu s-ar putea susține că ordinul emis prin intermediul Hotărârii nr. 0034/2004 ar fi vădit ilegal întrucât în privința procedurii interceptărilor telefonice el se întemeiază în mod expres pe legea specială în vigoare privind domeniul siguranței naționale, fiind de altfel confirmat printr-o întreagă serie de acte jurisdicționale interpretative sau administrative provenind de la autoritățile publice cele mai abilitate.

Prin urmare, Hotărârea nr. 0034/2004 a reprezentat pentru S.R.I. un ordin al superiorului, care înlătură răspunderea civilă a acestuia pentru faptele săvârșite pentru a-l executa, inclusiv cele care formează temeiul de fapt al acțiunii în prezenta cauză.

3.3. În mod greșit instanța de apel a reținut existența vinovăției S.R.I. în ce privește interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, încălcând astfel art. 998-999 C. civ.

Vinovăția presupune capacitatea autorului de a înțelege și de a-și asuma caracterul ilicit al faptei pe care o săvârșește și a prejudiciilor pe care această faptă le poate determina. Astfel, Serviciului Român de Informații nu îi poate fi imputată lipsa garanțiilor necesare prevenirii arbitrariului și abuzului de drept în formularea actuală a Legii nr.51/1991, întrucât schimbarea acestor elemente depinde exclusiv de intervenția legiuitorului. Aplicarea dispozițiilor Legii nr.51/1991 în legătură cu interceptarea convorbirilor telefonice ale intimatului-reclamant Patriciu Dan Costache a fost pe deplin justificată de aparența solidă a legalității acestora, aparență menținută pentru o lungă durată chiar și pentru Curtea Constituțională, care a afirmat constituționalitatea acestor prevederi și la doi ani după săvârșirea faptelor pe care se întemeiază acțiunea reclamantilor.

Oricum, chiar Curtea de Apel București a reținut, în acord cu Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului, faptul că Legea nr.51/1991 nu îndeplinește cerințele de previzibilitate întrucât nu definește suficient de clar limitele marjei de apreciere recunoscută autorității, dar și modalitățile de exercitare.

Or, de vreme ce legea este imprevizibilă, având în vedere că toate formele vinovăției - intenția directă sau indirectă și culpa directă sau fără prevedere - presupun ca autorul să fi prevăzut ori cel puțin să fi trebuit să prevadă consecințele faptei sale, rezultă că pe baza acestei legi nici S.R.I. nu putea să prevadă consecințele pretinselor încălcări ale acesteia, deci nu putea acționa cu vinovăție în niciuna din formele ei.

În al doilea rând, prin decizia atacată se arată că lipsa dreptului de inițiativă legislativă a S.R.I., în calitatea acestuia de organ administrativ autonom, constituie un argument corect, însă nu și suficient pentru a se demonstra lipsa acestuia de vinovăție, întrucât S.R.I. avea datoria de a înlătura de la aplicare Legea nr.51/1991, atâta vreme cât aceasta contravenea dispozițiilor art.8 alin. 2 din C.E.D.O., iar în acest sens, apărarea S.R.I. conform căreia contrarietatea directă a unei legi cu un tratat internațional în materia drepturilor omului este doar o problemă de constituționalitate, de competența Curții Constituționale, nu poate fi primită.

Or, deși recurentul-pârât nu a contestat în nici un moment că tratatele internaționale ratificate de Parlament fac parte din dreptul intern, iar cele care prevăd un regim mai favorabil protecției drepturilor omului au chiar valoare supraconstituțională, aceasta subliniază că aplicabilitatea directă a acestor dispoziții nu este automată, ci este incidentă numai în măsura în care dispozițiile sunt suficient de clare, precise și complete, perfecte din punct de vedere juridic și necondiționate.

Ca urmare, atâta vreme cât nu exista nicio dispoziție din Convenție ori din jurisprudența Curții care să interzică în mod expres autorizarea mandatelor de interceptare a convorbirilor telefonice de către procuror, S.R.I. nu ar fi putut face în niciun caz o interpretare *in abstracto* a prevederilor C.E.D.O. ori a jurisprudenței Curții, înlăturând ulterior de la aplicare acele dispoziții ale legii interne pe care le-ar fi considerat ca neconforme dispozițiilor europene. O asemenea interpretare încalcă în mod flagrant principiul legalității și însăși ordinea de drept. Astfel cum s-a mai menționat, singurele autorități în măsură să se pronunțe cu privire la măsurile care ar trebui adoptate pentru ca prevederile interne să fie armonizate cu dispozițiile C.E.D.O. și jurisprudența Curții, respectiv cu privire la conformitatea legilor cu

alte tratate internaționale, sunt Statul Român, prin intermediul puterii legiuitoare și Curtea Constituțională.

Oricum, este greu de înțeles cum ar fi putut S.R.I. să înlăture de la aplicare dispozițiile Legii nr.51/1991, în condițiile în care însăși Curtea Constituțională stabilise compatibilitatea acestor dispoziții cu legea fundamentală.

De altfel, instanța de apel nici nu a arătat care ar fi fost temeiul de drept și modalitatea concretă prin care S.R.I. ar fi putut face abstracție de orientarea dată de către Curtea Constituțională.

În legătură cu aceste aspecte, și prin opinia separată exprimată în decizia atacată se reține că S.R.I. nu poate răspunde pentru neconformitatea legii române cu C.E.D.O., întrucât S.R.I. nu are atribuții de interpretare, prin raportare la principiul subsidiarității, ori, mai mult de legiferare, ci de aplicare a dispozițiilor legale.

În plus, deși S.R.I. nu contestă existența unor incompatibilități ale dispozițiilor Legii nr.51/1991 cu prevederile Convenției, trebuie subliniat faptul că aceste neconcordanțe au fost constatate de către Curte ulterior efectuării interceptărilor convorbirilor telefonice ale intimatului-reclamant, iar vinovăția se apreciază la momentul săvârșirii faptei ilicite, nu ulterior producerii acesteia.

Cât privește jurisprudența Curții în materia interceptărilor convorbirilor telefonice și care era anterioară efectuării interceptărilor telefonice de către S.R.I., atâta vreme cât aceasta nu s-a referit în mod expres la neconformitatea Legii nr.51/1991 cu dispozițiile Convenției adică atâta vreme cât nu conținea dispoziții suficient de clare, precise și complete, perfecte din punct de vedere juridic și necondiționale referitoare la garanțiile oferite de legea română în materia interceptărilor telefonice privind siguranța națională - SRI nu avea în niciun caz competența de a interpreta în mod abstract prevederile art.8 alin.2 din C.E.D.O., înlăturând de la aplicare legea internă.

În plus, contrar celor reținute de către instanța de apel, S.R.I. nu a susținut în nici un moment că, întrucât în speță operează o răspundere obiectivă a statului pentru actele sale normative, S.R.I. – în calitate sa de executant al legii - nu ar avea competența de a veghea la respectarea acesteia.

Dimpotrivă, a insistat asupra faptului că, în exercitarea activităților sale specifice, are obligația de a respecta dispozițiile legii interne (ceea ce s-a și întâmplat în speță), însă acesta nu are competența de a armoniza legea internă în raport cu prevederile C.E.D.O.

În al treilea rând, potrivit Curții de Apel București, S.R.I. este, conform legii de organizare și funcționare, un organ de stat specializat în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională a României, fiind una din instituțiile statului prin care se realizează această activitate specifică și, prin urmare, fapta pârâtului este săvârșită cu vinovăție, la propunerea instituției publice în cauză fiind obținute și deținute date cu privire la persoana reclamantului, fără legătură cu acte ce vizează siguranța națională.

Or, astfel cum a fost arătat și anterior, potrivit Legii nr.51/1991 în forma aplicabilă la data efectuării interceptărilor, interceptarea convorbirilor telefonice era strict subordonată obținerii autorizației din partea procurorului.

Nu în ultimul rând, un alt argument care fundamentează decizia instanței este faptul că sesizarea organelor de urmărire penală trebuie să se facă numai în legătură cu fapte ce aduc atingere siguranței naționale a României, iar nu ca scop pentru constituirea de mijloace de probă în litigii de drept comun.

În realitate, acest argument nu este justificat, întrucât potrivit tuturor prevederilor legale în vigoare, S.R.I. avea obligația de a transmite procurorului toate informațiile obținute ca urmare a efectuării interceptărilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, indiferent dacă acestea priveau fapte de amenințare la adresa siguranței naționale ori fapte ce ar fi fost ulterior încadrate ca infracțiuni de drept comun.

Astfel, potrivit art.65 alin.2 C. proc. pen., precum și art.66 alin.2 din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, obligativitatea comunicării de date și informații organului de urmărire penală este instituită fără a se distinge între tipurile de infracțiuni (de drept comun ori contra siguranței naționale).

Totodată, potrivit art.14 alin.3 și 4 din O.U.G. nr.43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, precum și art.13 alin.4 din Legea nr.508/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, serviciile și organele specializate în culegerea și prelucrarea informațiilor au obligația de a pune la dispoziția organelor de urmărire penală.

Art.65 alin.2 C. proc. pen.: „La cererea organului de urmărire penală ori a instanței de judecată, orice persoană care cunoaște vreo probă sau deține vreun mijloc de probă este obligată să le aducă la cunoștință sau să le înfățișeze”.

Art.66 alin.2 și 3 din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară prevăd că serviciile și organele specializate în culegerea, prelucrarea și arhivarea informațiilor au obligația de a pune, de îndată, la dispoziția parchetului competent, la sediul acestuia, toate datele și toate informațiile, neprelucrate, deținute în legătură cu săvârșirea infracțiunilor. Mai mult, obligația de comunicare către organele de urmărire penală a informațiilor ce privesc săvârșirea unei infracțiuni este reglementată în mod expres și prin art.11 lit. d din Legea nr.51/1991, fără a mai menționa și existența altor texte de lege care incriminează ca infracțiune fapta de nedenunțare a altor infracțiuni decât cele ce privesc securitatea națională - art.262 C. penal - ori stabilesc o altă formă de răspundere juridică.

În consecință, întrucât nu se poate vorbi despre vinovăția S.R.I. în ceea ce privește interceptarea comunicațiilor telefonice ale intimatului-reclamant Patriciu Dan Costache, decizia instanței de apel a fost pronunțată cu încălcarea și aplicarea greșită a legii.

În mod greșit instanța de apel a reținut existența unui prejudiciu și a legăturii de cauzalitate între faptă și prejudiciu, încălcând astfel art.998-999 C. civ.

În legătură cu pretinsul prejudiciu cauzat S.C. Rompetrol S.A., Curtea de Apel București, prin decizia civilă nr. 1/09.02.2009, a stabilit în mod corect că nu s-a demonstrat existența unei fapte ilicite a pârâtei față de reclamantă ori a unor acte de natură să prejudicieze din punct de vedere material societatea. Totuși, în ceea ce îl privește pe reclamantul Patriciu Dan Costache, Curtea de Apel București a reținut că existența prejudiciului moral suferit de acesta este dedusă automat din simplul fapt al constatării existenței interceptărilor telefonice și al caracterului ilicit al acestora, așa încât, sub acest aspect, nu prezintă relevanță calitatea persoanelor cu care a luat legătura reclamantul, ci doar constatarea că s-a produs o restrângere a drepturilor fundamentale ale acestuia în mod nejustificat.

În realitate, nici condiția existenței unui prejudiciu, nici aceea a legăturii de cauzalitate între prejudiciu și activitatea de interceptare a convorbirilor telefonice efectuată de S.R.I. cu privire la intimatul-reclamant Patriciu Dan Costache nu sunt îndeplinite în prezenta cauză.

Recurentul nu contestă efectuarea interceptărilor convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, ci subliniază că existența prejudiciului moral suferit de reclamant nu poate rezulta automat din simplul fapt al efectuării unor interceptări, fiind necesar ca reclamantul să depună probe concludente în acest sens.

Instanța de apel nu a reținut nici un element în funcție de care să se poată aprecia prejudiciul moral suferit de reclamant. Astfel, judecătorul trebuie să aprecieze prejudiciul moral pornind de la elemente obiective, care țin de natura faptei, de mijloacele utilizate, de particularitățile personalității victimei, de mediul său de viață, de preocupările și activitățile sale, care în cazul concret dedus judecății determină un anumit impact moral al faptei ilicite invocate.

Or, nici măcar elementele invocate de reclamant - procedurile de lucru ale S.C. Rompetrol S.A. și programul de lucru al reclamantului Patriciu Dan Costache au fost tulburate, precum și că viața de familie, cea politică și cea profesională a acestuia din urmă - nu au fost reținute de către instanța de judecată ca fiind de natură să antreneze un astfel de prejudiciu.

În al doilea rând, este evident că dovedirea raportului de cauzalitate între o faptă ilicită și un prejudiciu este imposibilă din moment ce, așa cum este cazul în prezentul litigiu, fapta nu are un caracter ilicit, iar prejudiciul însuși nu a fost probat. Oricum, chiar dacă s-ar admite prin absurd că există un prejudiciu, reclamantul Patriciu Dan Costache nu a dovedit că acest prejudiciu a fost într-adevăr rezultatul activității de interceptare a convorbirilor telefonice de către S.R.I.

Astfel, susținerea conform căreia dezvăluirile publice potrivit cărora pe teritoriul României interceptarea convorbirilor telefonice și accesarea sistemelor de comunicații pot fi realizate fără autorizarea judecătorului au afectat viața profesională a intimatului-reclamant Patriciu Dan Costache nu au nicio legătură cu fapta concretă a S.R.I. privind ascultările telefonice ale intimatului-reclamant, acestea constituind o modalitate de informare publică cu privire la anumite prevederi legale, care, în virtutea cerinței accesibilității, trebuie oricum aduse la cunoștința publicului.

În ceea ce privește publicarea notei de redare nr. 339582 a interceptării convorbirilor telefonice purtate de Patriciu Dan Costache și Emilia Ciucan, pe de o parte, prejudiciul moral cauzat de această publicare nu a fost explicat în nici un fel de reclamant și cu atât mai puțin dovedit, iar pe de altă parte, publicarea nu a fost săvârșită de către S.R.I., ci, astfel cum rezultă și din răspunsul reclamantului la întrebarea pct. 7 din cadrul interogatoriului, de către procurorii care au instrumentat dosarul penal.

Prin urmare, întrucât în prezentul litigiu nu a fost dovedit nici prejudiciul moral suferit de reclamant, nici raportul de cauzalitate între acesta și interceptarea comunicațiilor reclamantului de către S.R.I..

rezultă că în speță nu este îndeplinită niciuna din condițiile răspunderii civile delictuale, astfel încât decizia pronunțată de instanța de apel a fost dată cu încălcarea și interpretarea greșită a legii.

Întâmpinările

1. Recurenții-reclamanți au formulat întâmpinare la recursul declarat de pârât, solicitând respingerea acestuia ca nefondat.

În esență, au susținut că, în realitate, procedând la interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului, pârâtul a aplicat în mod deliberat o lege neconformă cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Legea nr.51/1991, despre a cărei neconformitate avea cunoștință, așa cum rezultă din declarațiile de presă ale purtătorului său de cuvânt.

În acest sens evocă dispozițiile legale relevante, precum și jurisprudența C.E.D.O.

De asemenea, susțin că nici legislația națională nu permitea pârâtului să acționeze astfel cum a făcut-o în cazul concret dedus judecării.

Mai arată că, începând cu data de 1 ianuarie 2004, atribuțiile de emiteră a mandatelor de interceptare au fost transferate la judecător, prin Legea nr.281/2003, care a modificat Codul de procedură penală și a prevăzut, totodată, în art. X că „ori de câte ori alte legi prevăd dispoziții referitoare la dispunerea de către procuror a luării, menținerii, revocării, încetării măsurii arestării preventive, a liberării provizorii (...) a interceptării și înregistrării convorbirilor (...) se aplică în mod corespunzător dispozițiile prevăzute în art. I din această lege.”

2. Recurentul-pârât a formulat, la rândul său, întâmpinări la ambele recursuri ale reclamanților.

Referitor la recursul reclamantului Patriciu Dan Costache, solicită respingerea acestuia ca nefondat și arată că, în afară de faptul că acțiunea acestuia trebuia respinsă pentru motivele expuse în cererea sa de recurs, în mod corect instanța de apel a decis să nu acorde acestuia despăgubiri într-un quantum mai ridicat decât prima instanță.

În acest sens se referă la jurisprudența Înaltei Curți și a Curții Europene a Drepturilor Omului în cauze în care s-a constatat atingerea adusă unuia din drepturile omului.

În ceea ce privește recursul declarat de reclamanta S.C. Rompetrol S.A., a solicitat respingerea acestuia ca inadmisibil, cu motivarea că prin cererea de chemare în judecată s-a solicitat obligarea pârâtului la daune morale ca urmare a accesării de către pârât a sistemului său informatic, iar în recurs se invocă drept faptă ilicită

simplică identificare a serverului central, ceea ce contravine art.294 alin.1 coroborat cu art.316 C. pr. civ.

Mai susține că, în ceea ce privește criticile întemeiate pe dispozițiile art.304 pct.7 și 9 C. pr. civ., acestea sunt nefondate, deoarece nu există nicio contradicție între considerentele deciziei, iar aplicabilitatea art.16 din Legea nr.508/2004 nu putea fi efectuată față de limitele investiției instanței.

Probele

Recurenții-reclamânți au solicitat, iar instanța a încuviințat, în baza art.305 C. pr. civ., proba cu înscrisuri noi.

S-a depus la dosar un extras din ediția *on line* a cotidianului România Liberă din data de 1 mai 2009, conținând un articol intitulat „Ascultări ilegale pentru șantaj politic și economic”, respectiv un interviu luat unui colonel S.R.I., care conține o referire și la scopul interceptării reclamantului din prezenta cauză.

De asemenea, recurenții-reclamânți au solicitat ca instanța să le încuviințeze accesul la documentele privitoare la activitatea de interceptare desfășurată de pârât față de ei, precum și la suportii de stocare a convorbirilor telefonice interceptate, arătând că numai în acest mod se poate da eficiență principiului egalității armelor consacrat de art.6 pct.1 din C.E.D.O. și dreptului cetățenilor la un proces echitabil consacrat de art.21 alin.3 din Constituția României, în condițiile în care, cel care decide cu privire la accesul persoanelor în cauză la informațiile clasificate este, conform Legii nr.182/2002, chiar S.R.I., care are calitatea de parte în procesul de față.

Constatând că un eventual acces la documentele clasificate al părților litigante ar fi lipsit de sens în lipsa accesului instanței înseși la aceste documente, precum și împrejurarea că un singur judecător al secției civile și de proprietate intelectuală deținea la acea dată certificat ORNISS, Înalta Curte, prin încheierea din 26 martie 2010, a sesizat din oficiu Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a art.2 alin.2, art.7, art.25 alin.1 și art.34 din Legea nr.182/2002.

Pentru a hotărî astfel, instanța a constatat că, potrivit dispozițiilor Legii nr. 182/2002, accesul la informațiile clasificate secrete de stat este permis numai condiționat de obținerea în prealabil a unui certificat ORNISS eliberat conform procedurii reglementate de H.G. nr.585/2002. Prin urmare, atât judecătorii, cât și părțile din proces și apărătorii acestora ar putea avea acces la documentele cu caracter secret ce au stat la baza deciziei din apel ori la altele de același fel numai după obținerea unui atare certificat.

În faza apelului dosarul a fost repartizat în mod aleatoriu unui complet de judecată ai cărui membri nu posedau certificat ORNISS, dar, pentru că au fost identificați în cadrul secției judecătorești ce aveau un astfel de certificat, dosarul a fost soluționat de aceștia.

În cadrul secției civile și de proprietate intelectuală a Înaltei Curți de Casație și Justiție nu există decât un singur judecător care posedă certificat ORNISS.

Legea nr.182/2002, ca de altfel nici H.G. nr.585/2002, nu prevăd în mod expres o obligație din partea judecătorilor de a solicita certificat ORNISS, dar nici nu conțin vreo derogare în ceea ce-i privește, de unde rezultă că sunt supuși regimului prevăzut de aceste acte normative.

Cum în ipoteza solicitării certificatului, persoana juridică sesizată nu are obligația eliberării sale, ci doar o posibilitate în acest sens - chiar și când este vorba de o autorizație de acces temporar la informații clasificate în temeiul art.36 din H.G. nr.585/2002 -, iar în speță posibilitatea ar urma să fie evaluată tocmai de una din părțile litigante, cu consecința determinării componentei completului de judecată, se pune problema concordanței dispozițiilor art.7 din Legea nr.182/2002, precum și a celorlalte texte de lege ulterioare, referitoare la procedura eliberării adeverinței, cu dispozițiile constituționale care garantează dreptul la un proces echitabil și egalitatea în fața legii.

Referitor la primul aspect, una din măsurile luate în scopul de a asigura garanția imparțialității a fost introducerea sistemului de repartizare aleatorie a cauzelor la nivelul tuturor instanțelor judecătorești din România, în perioada de preaderare la Uniunea Europeană.

De asemenea, față de împrejurarea că art.7 alin. 1 din lege prevede că „persoanele care vor avea acces la informații clasificate secrete de stat vor fi verificate în prealabil cu privire la onestitatea și profesionalismul lor, referitoare la utilizarea acestor informații”, se pune problema dacă o atare verificare efectuată cu privire la judecători de către o instituție din afara puterii judecătorești intră în coliziune cu prevederile constituționale referitoare la competența și rolul Consiliului Superior al Magistraturii.

Deși în faza apelului a fost invocată de către reclamantă excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.2 alin. 2, art.7, art.25 alin. 1, art.34 lit. j din Legea nr.182/2002, iar excepția a fost respinsă prin decizia nr.1120 din 16 octombrie 2008 a Curții Constituționale, Înalta Curte consideră necesară rezolvarea, nu doar în prezenta cauză, dar și cu valoare de principiu a acestor probleme de drept.

Așa fiind, se impune reiterarea acestei excepții, având în vedere că soluția de respingere permite acest demers, că există legătura între textele de lege invocate și solicitările formulate de părți la acest termen, precum și faptul că, în motivarea deciziei anterior menționate, Curtea Constituțională se referă doar la chestiunea accesului părților, în mod direct sau prin reprezentant, la conținutul unor înscrisuri clasificate, dar nu și la accesul instanței de judecată înseși la asemenea înscrisuri, invocate și utilizate ca probe în cursul procesului.

Inclusiv cu privire la acest din urmă aspect este necesar a se clarifica dacă accesul la documentele cu caracter secret al unora din părțile litigante condiționat de avizul, respectiv de certificatul ce pot fi date exclusiv de partea potrivnică asigură garanțiile unui proces echitabil și egalitatea în fața legii.

Textele de lege vizate de excepția invocată sunt:

Art.2 alin. (2) din Legea nr.182/2002: „accesul la informațiile clasificate este permis numai în cazurile, în condițiile și prin respectarea procedurilor prevăzute de lege”.

Art.7 alin. (1) din aceeași lege statuează că: „persoanele care vor avea acces la informații secret de stat vor fi verificate, în prealabil, cu privire la onestitatea și profesionalismul lor, referitoare la utilizarea acestor informații”.

Art.25 alin. (1) din Legea nr.182/2002: „conducerea generală a activității și controlului măsurilor privitoare la protecția informațiilor secrete de stat se realizează de către unitatea specializată din cadrul S.R.I.”

Art.34 lit. j) din legea în cauză: „S.R.I. constată nerespectarea normelor privind protecția informațiilor clasificate și aplică sancțiunile contravenționale prevăzute de lege, iar atunci când faptele constituie infracțiuni, sesizează organele de urmărire penală”.

Textele constituționale în raport de care s-a solicitat controlul sunt:

Art.21 alin. (3): „Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil” .

Art.124 alin. (2) : „ Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți”.

Art.125 alin. (2): „Propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii sale organice.”

Art.134 alin. (2): „Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, potrivit procedurii stabilite

prin legea sa organică. În aceste situații, ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu au drept de vot.”

În opinia Înaltei Curți textele legale menționate sunt neconstituționale în măsura în care, în lipsa oricărei distincții, ele sunt deopotrivă aplicabile și instanței de judecată.

Verificarea onestității și profesionalismului judecătorilor, chiar limitat la modul în care se presupune că aceștia ar urma să utilizeze informații clasificate, prevăzută de art.7 alin. 1 din Legea nr.182/2002, în vederea acordării autorizației prevăzută de art.28 din aceeași lege, de către chiar persoana juridică chemată în judecată în calitate de pârâtă, nu este de natură să asigure celorlalte părți garanțiile unui proces echitabil.

Pe de altă parte, analiza conduitei profesionale și chiar personale a judecătorilor este dată prin Constituție în competența Consiliului Superior al Magistraturii.

În altă ordine de idei, una din componentele esențiale a conduitei profesionale a judecătorilor o constituie respectarea obligației de confidențialitate a lucrărilor care au acest caracter, nerespectarea acestuia fiind sancționabilă de către C.S.M., ca abatere disciplinară, în temeiul art.99 lit. d din Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

În punctul de vedere scris, recurentul-pârât a susținut că eliberarea unei autorizații de acces temporar în condițiile art.36 din H.G. nr.585/2002 nu ar cădea în competența sa, ci a Parchetului General, deoarece documentele cu caracter secret ar fi mandatele de interceptare emise de către procurori.

Înalta Curte constată, pe de o parte, că pentru acordarea unei autorizații de acces temporar, este necesar să existe, conform textului menționat, o „situație de criză, o calamitate sau un eveniment imprevizibil”. Or, simplul fapt că o persoană nu deține certificat ORNISS nu se încadrează în vreuna din aceste ipoteze.

Pe de altă parte, potrivit art.141 din același act normativ, acordarea certificatului de securitate și a autorizației de acces la informații clasificate este condiționată de avizul autorității desemnate de securitate. Or, potrivit art.152 alin.1 lit.a din H.G. nr.585/2002, în cazul judecătorilor, deși nu se menționează expres, această autoritate nu poate fi, prin eliminare, decât Serviciul Român de Informații.

Așadar, chiar dacă recurentul-pârât nu ar fi chiar persoana juridică deținătoare a unor atare documente - ori singura deținătoare,

dată fiind cererea de probe formulată în recurs - accesul la acestea ar fi oricum condiționat de avizul său.

Fără a nega dreptul statului de a stabili exigențe sporite în acordarea accesului la informațiile clasificate pentru rațiuni de siguranță națională, Înalta Curte consideră necesar a se clarifica - prin controlul de constituționalitate - dacă aplicarea întocmai a dispozițiilor legale care prevăd aceste exigențe poate asigura egalitatea în fața legii și dreptul la un proces echitabil în cazul în care o persoană fizică sau juridică se plânge tocmai de nelegalitatea obținerii unor informații prezumate având acest caracter, în contra persoanei juridice de care depinde accesul la respectivele informații.

Accesul tuturor părților litigante la un proces echitabil este privit atât din perspectiva judecății efectuate de o instanță imparțială - prin asigurarea imparțialității înțelegându-se deopotrivă și asigurarea aparenței de imparțialitate - precum și din cea a egalității armelor, care presupune ca toate părțile să-și poată face apărările în cunoștință de cauză și să poată administra probele ori avea acces la probe de o asemenea manieră încât să nu se creeze un dezavantaj net în favoarea uneia dintre ele (relevante în acest sens sunt deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele *Dombo Bebeer B.V. contra Olandei*, *Feldbrugge contra Olandei*).

Prin decizia nr.1440 din 4 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a respins excepția ca neîntemeiată, cu următoarea motivare:

Prin decizia nr.1335 din 9 decembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.29 din 15 ianuarie 2009, s-a pronunțat asupra constituționalității art.7 alin.1 și 4, art.9 lit.b, art.15 lit.h, art.17 lit.f, art.22 alin.1, art.24 alin.1 și 5 și art.28 din Legea nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, sub aspectul unor critici asemănătoare celor formulate și în prezenta cauză, statuând că acestea sunt constituționale.

Cu acel prilej, Curtea a reținut că textele de lege criticate nu înlătură posibilitatea judecătorului de a avea acces la informațiile secrete de stat, cu respectarea regulilor de natură procedurală prevăzute de lege. Pe de-o parte, din rațiuni ce țin de oportunitate, nu toți angajații unei instituții trebuie să obțină certificate de securitate, iar pe de altă parte, magistrații acreditați să dețină, să aibă acces și să lucreze cu informații clasificate, deși întrunesc exigențele de numire și profesare a funcției pe care o ocupă, în acord cu dispozițiile Legii nr.303/2004 privind Statutul judecătorilor și procurorilor, sunt evaluați numai din perspectiva onestității și profesionalismului referitoare la

utilizarea acestor informații. Așa fiind, nu poate fi pus sub semnul egalității criteriile de numire în funcția de magistrat și cele necesare obținerii autorizațiilor de acces la informațiile clasificate, mai cu seamă că pentru acestea din urmă accesul este limitat de respectarea principiului necesității de a cunoaște, având în vedere aspectele de vulnerabilitate sau ostilitate ca urmare a unor stări preexistente (cum ar fi mediul de relații, locul de muncă anterior, etc.) și de loialitate indiscutabilă ori de caracterul, obiceiurile, relațiile, discreția și modul de viață ale persoanei în cauză. Este firesc să fie așa, deoarece, în caz contrar, există riscul creării unei breșe în sistemul național de protecție a informațiilor clasificate, care, spre deosebire de activitatea specifică actului de justiție, nu poate fi acoperită prin invocarea unor cauze de incompatibilitate ori recuzare. Ca urmare, reglementările criticate constituie un remediu procesual pentru situațiile în care prezumția de onestitate sau profesionalism al persoanei care gestionează informații clasificate este pusă la îndoială.

Curtea a mai reținut că nu poate fi primită nici critica privind încălcarea principiilor repartizării aleatorii a cauzelor și continuității completului de judecată, formulată de instanța de judecată care a invocat, din oficiu, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.28 din Legea nr.182/2002, deoarece principiile invocate nu sunt consacrate de Constituție, ci de Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară. În acest sens Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa, de exemplu în decizia nr.495 din 16 noiembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.63 din 19 ianuarie 2005, că examinarea constituționalității unui text de lege are în vedere compatibilitatea acestui text cu dispozițiile constituționale pretins încălcate, iar nu compararea mai multor prevederi legale între ele și raportarea concluziei ce ar rezulta din această comparație la dispoziții ori principii ale Constituției.

În plus, cele statuate de Curtea Constituțională prin deciziile menționate sunt în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, prin hotărârea din 9 februarie 1995 pronunțată în cauza *Vereniging Weekblad Bluf contra Olandei*, instanța de la Strasbourg a decis că accesul la informațiile publice poate fi îngăduit pentru protejarea interesului național, în conformitate cu prevederile art.10 par.2 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, potrivit căroră „Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru

securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești”.

Or, în cazul de față, Curtea observă că îngrădirile aduse accesului la informații sunt prevăzute de lege – Legea nr.182/2002 - au un scop legitim, protecția informațiilor clasificate și a surselor de confidențialitate ce asigură acest tip de informații, prin instituirea sistemului național de protecție a informațiilor -, și sunt necesare într-o societate democratică.

În consecință, reglementarea criticată îndeplinește atât condițiile prevăzute de art.10 paragr.2 din Convenția pentru apărarea dreptului omului și libertăților fundamentale, pe cele ale art.19 par.3 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, de prevederile art.7 din Acordul dintre România și Uniunea Europeană privind procedurile de securitate pentru schimbul de informații clasificate, semnat la Bruxelles la 22 aprilie 2005, ratificat prin Legea nr.267/2005 publicată în Monitorul României, Partea I, nr.903 din 10 octombrie 2005, precum și pe cele ale art.3 din Acordul dintre părțile la Tratatul Atlanticului de Nord pentru securitatea informațiilor, adoptat la Bruxelles la 6 martie 1997, la care România a aderat prin Legea nr.423 din 28 octombrie 2004.

Față de decizia Curții Constituționale, după repunerea cauzei pe rol, Înalta Curte a respins solicitarea recurenților-reclamanți de a autoriza ea însăși accesul la documentelor clasificate, prin aplicarea directă a art.6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Aceasta deoarece atât prin decizia nr.1120 din 16 octombrie 2008, cât și prin decizia nr.1440 din 4 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a confirmat ca fiind constituțional principiul instituit de Legea nr.182/2002 potrivit căruia *toate* persoanele care vor avea acces la informațiile clasificate vor fi verificate, în prealabil, cu privire la onestitatea și profesionalismul lor, referitoare la utilizarea acestor informații; în plus, a stabilit că o atare verificare respectă și art.10 paragr.2 din C.E.D.O.

Prin urmare, instanța de judecată de drept comun nu are, într-o cauză ca cea de față, atributul suveran de a decide asupra modului în care se administrează probele.

În lipsa unui certificat ORNISS, accesul la documente clasificate nu este posibil fără încălcarea Legii nr.182/2002, iar potrivit art.39 din

acest act normativ încălcarea normelor privind protecția informațiilor clasificate atrage răspunderea disciplinară, civilă sau penală, după caz.

Or, Înalta Curte nu are în prezent nicio garanție că, aplicând cu prioritate prevederile art.6 din C.E.D.O. în scopul garantării unui proces echitabil și egalității armelor și dispunând permiterea accesului părților și al avocaților acestora în lipsa unui certificat emis de S.R.I., adică de chiar una din părțile litigante, nu ar supune pe toți cei implicați rigorilor art.39 din lege.

De asemenea, Înalta Curte are în vedere cele reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza *Dumitru Popescu contra României*, paragr.104, în sensul că:

„(...) Statutul conferit Convenției în dreptul intern permite instanțelor naționale să înlăture – din oficiu sau la cererea părților – prevederile dreptului intern pe care le consideră incompatibile cu Convenția și protocoalele sale adiționale. Simplul fapt, că, în speță, au ales calea sesizării Curții Constituționale – care să statueze asupra compatibilității legii cu dreptul intern, din care Convenția face parte integrantă – și că nu au soluționat ele însele această chestiune, atunci când le era permis și lor să o facă, nu ar putea atrage o încălcare a art.6. Aceasta cu atât mai mult cu cât nici Convenția, în general, nici art.13, în special, nu impun statelor contractante o manieră determinată de a asigura în dreptul intern aplicarea eficientă a prevederilor acestui instrument.”

Membrii completului de judecată nu au considerat necesar să solicite ei înșiși acordarea de certificate ORNISS.

Pe de o parte, au avut în vedere că, în raport de actuala configurație a art.304 C.pr.civ., instanța de recurs nu poate reanaliza probele și stabili o altă situație de fapt decât cea reținută de instanța de apel, iar, pe de altă parte, dacă analiza documentelor clasificate ar fi generat, eventual, punerea în discuția părților a unui motiv de nelegalitate de ordine publică, această discuție nu ar fi fost posibilă în lipsa accesului părților înseși la informațiile conținute de respectivele documente.

În orice caz, solicitarea de către membrii completului a unor atare certificate, chiar admisă, nu ar fi rezolvat problema accesului părților și avocaților la documentele clasificate, deoarece, instanța nu ar avea puterea să decidă, de pildă, că toate sau parte din acestea pot fi consultate de părți și de avocați care nu dețin ei înșiși certificate ORNISS.

Analiza recursurilor

Având în vedere cele expuse anterior, Înalta Curte urmează a analiza cele trei recursuri declarate în cauză, respectiv criticile de nelegalitate formulate de părți, ținând seama de situația de fapt astfel cum a fost stabilită de instanța de apel, singura care a avut posibilitatea verificării probelor cu caracter secret, pe care le-a coroborat cu cele aflate la dosar.

Se mai impune precizarea că, deși recurenții-reclamanți s-au referit constant atât la sentință, cât și la decizie, cea care face obiectul recursului este doar decizia instanței de apel, conform art.299 alin.1 C. pr. civ.

De asemenea, se referă atât la nelegalitatea, cât și la netemeinicia deciziei, însă Înalta Curte va avea în vedere doar criticile de nelegalitate, deoarece recursul este o cale de atac nedevolutivă, care poate fi exercitată numai pentru motivele de nelegalitate expres și limitativ prevăzute de art.304 pct.1-9 C. pr. civ.

Aceeași precizare se impune și în raport de recursul pârâtului care, deși își întemeiază cererea pe dispozițiile art.304 cpt.9 C.pr.civ., critică decizia și pe aspecte de netemeinicie.

Același recurentul-pârât se referă în mai multe rânduri aprobator la opinia separată a unuia din judecătorii apelului, inclusiv la situația de fapt reținută de acesta, în antiteză cu decizia luată cu majoritate de opinii, or, Înalta Curte nu are a compara cele două versiuni și a stabili care este cea corectă.

Singura supusă controlului judiciar al instanței de recurs este decizia - luată cu majoritate de opinii - așa încât Înalta Curte se va raporta exclusiv la situația de fapt reținută de aceasta și va verifica modul în care s-a aplicat legea la situația de fapt astfel stabilită.

Pentru că în recursul declarat de pârât anumite critici se reiau în mai multe secțiuni ale cererii, Înalta Curte la va grupa și le va analiza prin considerente comune.

Verificând, aşadar, decizia prin prisma criticilor de nelegalitate formulate, Înalta Curte constată următoarele:

1.Rekursul declarat de reclamantul Patriciu Dan Costache

Acest recurs privește numai chestiunea cuantumului despăgubirilor acordate recurentului.

Critica de nelegalitate adusă deciziei constă în aceea că instanța de apel, confirmând sentința tribunalului, a aplicat greșit dispozițiile art.998 C.civ., în sensul că nu a respectat principiul conținut în acest text, acela al reparării integrale a prejudiciului cauzat printr-o faptă ilicită.

Spre deosebire de prejudiciul material, care poate fi identificat, ca întindere, cu ajutorul diferitelor mijloace de probă prevăzute de lege, prejudiciul moral presupune o apreciere din partea judecătorilor, caracterul subiectiv al unei asemenea aprecieri fiind recunoscut de însuși recurentul-reclamant.

Așa cum tot recurentul-reclamant susține, această apreciere, chiar subiectivă fiind, trebuie să aibă la bază anumite criterii obiective, specifice fiecărui tip de încălcare a unei valori morale.

Deși în materia daunelor morale nu există nici un text de lege care să prevadă anumite limite minime sau maxime ori vreun algoritm de calcul al acestora, doctrina și jurisprudența au identificat criterii specifice de apreciere a prejudiciului moral și, pe cale de consecință, a cuantumului despăgubirilor.

Prin urmare, hotărârea prin care se stabilește un asemenea quantum ar putea fi considerată nelegală atunci când în determinarea acestuia nu s-ar ține seama de nici un criteriu ori criteriile folosite nu ar fi pertinente.

În speță, curtea de apel, reevaluând situația de fapt și probele administrate a considerat că suma de 50000 lei este suficientă în raport de consecințele negative suferite de reclamant, atât pe plan profesional și personal, de importanța valorilor morale lezate, de măsura în care au fost lezate aceste valori și de intensitatea redusă cu care au fost percepute consecințele vătămării de către reclamant.

Parte din acestea sunt chiar criteriile despre care recurentul pretinde că ar fi trebuit avute în vedere, atunci când în cererea sa de recurs se referă la: gravitatea faptei, durata acesteia și consecințele sale.

Recurentul mai menționează poziția sa socială și profesională și faptul că a avut loc interceptarea convorbirilor telefonice purtate cu avocații săi, precum și au fost antrenate în acest scop logistica și personalul unei instituții a statului.

Or, din faptul că instanța de apel ține seama de consecințele negative suferite de reclamant pe plan personal și profesional, rezultă că a avut în vedere poziția socială și profesională a acestuia.

Interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului, purtate inclusiv cu avocații săi și antrenarea în acest scop a logisticii și personalului unei instituții a statului sunt chiar elemente specifice faptei ilicite reținute în sarcina pârâtului, aceea de interceptare ilegală a convorbirilor telefonice, și nu criterii de determinare a daunelor morale cuvenite reclamantului.

Din cele arătate rezultă că instanța de apel nu a procedat arbitrar sau discreționar atunci când a menținut cuantumul despăgubirilor la suma de 50 000 lei și a respins apelul prin care se cerea acordarea sumei de 1 325 000 lei, ci a avut în vedere criterii pertinente și obiective.

Spre deosebire de instanțele de fond, instanța de recurs nu mai are posibilitatea evaluării ori reevaluării situației de fapt și a probelor administrate, după abrogarea art.304 pct.9 și 10 C. pr. civ, și nici nu poate analiza chestiuni de temeinicie.

Or, felul în care a aplicat instanța de apel la situația de fapt reținută criteriile menționate ori ponderea acordată acestora reprezintă o chestiune de temeinicie, și nu de nelegalitate.

Așa fiind, Înalta Curte constată că nu este incident motivul de recurs prevăzut de art.304 pct.9 C. pr. civ. invocat de recurentul-reclamant și, în baza art.312 C. pr. civ., va respinge ca nefondat recursul declarat de acesta.

2.Rekursul declarat de reclamanta S.C. Rompetrol S.A.

În recursul reclamantei se susține, pe de o parte, că s-a dovedit accesarea de către pârât a sistemelor sale informatice, precum și înregistrarea de convorbiri care se referă la afacerile sale, iar pe de altă parte că simpla identificare de către pârât a serverului său central reprezintă o operațiune ilegală, care atrăgea răspunderea delictuală a pârâtului.

2.1.Cu privire la prima chestiune, Înalta Curte reține următoarele:

Reclamanta a susținut prin cererea de chemare în judecată că în perioada 2003-2005 a fost supus ascultării sistemul său de comunicații.

Curtea de apel a reținut, ca situație de fapt, pe baza probelor administrate, inclusiv prin studierea documentelor clasificate – conținutul acestora nefiind descris în decizie tocmai în virtutea caracterului lor secret - că:

Nu rezultă că pârâtul ar fi derulat activități de accesare a sistemului informatic al societății reclamante și nici că ar fi avut loc interceptarea unor convorbiri telefonice purtate în legătură cu activitățile sale economice și comerciale.

În raport de actuala configurație a art.304 C. pr. civ., instanța de recurs nu mai are atributul reanalizării probelor și reevaluării situației de fapt, așa încât criticile recurente pe aspectele ce țin de situația de fapt nu vor fi analizate de Înalta Curte.

2.2.Tot ca situație de fapt, instanța de apel a reținut că pârâtul a fost solicitat de către Procurorul general de la acea dată – 28 noiembrie 2005 - să identifice serverul central al S.C. Rompetrol S.A.

Instanța de apel face referire și la înscrisul de la fila 41 din dosarul de apel, care reprezintă o notă declasificată prin care S.R.I. atestă că serverul central al grupului de firme Rompetrol a fost localizat în sediul central din calea Victoriei nr.222.

Aceeași instanță consideră că aceste probe nu sunt apte, prin ele însele, să facă dovada că a și avut loc accesarea sistemului informatic.

În raport de această situație, care nu poate fi reevaluată, concluzia că pârâtul nu a săvârșit o faptă ilicită față de reclamantă este corectă.

2.3. Recurenta mai susține că simpla localizare a serverului, odată constatată, atrăgea răspunderea delictuală a pârâtului și că metodele folosite de pârât pentru identificarea serverului au fost declarate de instanța de apel legale, în contradicție cu ceea ce a reținut față de activitatea de interceptare a convorbirilor reclamantului.

În realitate, curtea de apel nu a analizat legalitatea metodelor folosite pentru localizarea serverului central, ci a reținut că reclamanta nu a administrat dovezi din care să reiasă accesarea sistemului informatic, aceasta fiind, de altfel, fapta ilicită reclamată prin cererea de chemare în judecată.

Nu rezultă din actele dosarului care a fost activitatea depusă de pârât pentru localizarea serverului, pentru ca instanța de recurs să poată primi punctul de vedere al recurente în sensul că însăși operațiunea de localizare a presupus operațiuni sau metode prin care s-a adus atingere secretului corespondenței.

Faptul că cererii de localizare a serverului pârâtul i-a dat curs în temeiul Legii nr.51/1995 nu conduce în mod automat la concluzia că această faptă a presupus accesul pârâtului la informațiile stocate sau traficate în sistemul informatic.

Așa fiind, soluția instanței de apel cu privire la cererea reclamantei nu este nici nelegală și nici întemeiată pe motive contradictorii.

Nefiind incidente dispozițiile art.304 pct.9 sau 304 pct.7 C.pr.civ., Înalta Curte va respinge recursul reclamantei ca nefondat.

3. Recursul declarat de pârâtul Serviciul Român de Informații

3.1. Parte din criticile de nelegalitate formulate de recurent, și redate, cu diferite argumente, în mai multe secțiuni ale cererii – în partea introductivă, în pct.3.1., în pct.3.2. lit. A și lit. C - privesc chestiunea în ce măsură poate fi atrasă răspunderea unei autorități independente pentru adoptarea, respectiv aplicarea unei legi neconforme cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În analiza acestor critici, care se subsumează motivului de recurs prevăzut de art.304 cpt.9 C. pr. civ. și pe care Înalta Curte consideră necesar să le analizeze împreună, se vor avea în vedere următoarele:

Curtea de apel, menținând soluția tribunalului și completând motivarea acesteia, atât în ceea ce privește situația de fapt, cât și cea de drept, a reținut în sarcina pârâtului săvârșirea faptei ilicite constând în atingerea adusă dreptului reclamantului Patriciu Dan Costache la viață privată prin interceptarea ilegală a convorbirilor telefonice, confirmând implicit și soluția de respingere a excepției lipsei calității procesuale pasive a pârâtului.

Pentru a decide astfel, curtea de apel a reținut, pe de o parte, că activitatea de interceptare s-a desfășurat în temeiul Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României, adică al unei legi neconforme cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar, pe de altă parte, că activitatea pârâtului a încălcat chiar dispozițiile legii naționale.

În recursul său pârâtul încearcă să acrediteze ideea că numai în aparență i s-a imputat de către curtea de apel nerespectarea dispozițiilor legale interne în materie, în realitate fiind sancționat pentru că a aplicat întocmai o lege în vigoare, dar neconformă cu Convenția.

Nu așa stau lucrurile. După ce expune viciile legii interne, astfel cum au fost constatate de instanța de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Dumitru Popescu contra României* și care, în opinia sa, puteau fi deduse și din jurisprudența anterioară a Curții, instanța de apel, analizând probele administrate în cauză, stabilește că dispozițiile Legii nr.51/1991 au fost folosite de pârât într-un alt scop decât cel în care au fost edictate.

În ceea ce privește dreptul intern, curtea de apel a reținut că legislația română în materia siguranței naționale nu suferise modificări până la apariția Legii nr.535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, care a făcut referire expresă la art.13 din Legea nr.51/1991 și a avut în vedere exclusiv prevederile acestui act normativ pentru întreaga perioadă de referință a cererii de chemare în judecată, adică 1 an și 3 luni, în perioada anilor 2003-2004.

Reclamantii au susținut - susținere pe care au reluat-o și întâmpinarea din recurs - că, în realitate, legislația s-a modificat începând cu data de 1 ianuarie 2004, prin Legea nr.281/2003.

Verificând acest aspect, Înalta Curte constată că, într-adevăr, că la 24 iunie 2003 s-a adoptat Legea nr.281/2003 privind modificarea și

completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale, publicată în M. Of. nr.468 din 1 iulie 2003.

Art.91¹ din Codul de procedură penală, modificat conform art. I din Legea nr.281/2003, reglementează condițiile și cazurile de interceptare și înregistrare a convorbirilor sau comunicărilor, iar în alin.1 se prevede expres necesitatea autorizării motivate a instanței.

Alin.2 prevede care sunt infracțiunile pentru care se pot autoriza interceptările și menționează, cu prioritate, infracțiunile contra siguranței naționale prevăzute în Codul penal și de alte legi speciale.

Ultimul alineat fixează durata maximă a interceptărilor la 4 luni.

Art. X al aceleiași legi prevede că:

„Ori de câte ori alte legi prevăd dispoziții referitoare la dispunerea de către procuror a luării, menținerii, revocării ori încetării măsurii arestării preventive, a liberării provizorii, (...) a interceptării și înregistrării convorbirilor, (...), se aplică în mod corespunzător prevederile prevăzute în art. I din prezenta lege.”

Art. XI a prevăzut că dispozițiile privind arestarea preventivă și percheziția se pun în aplicare de la data intrării în vigoare a legii, adică de la data publicării în Monitorul Oficial, iar celelalte dispoziții de la 1 ianuarie 2004.

Pârâțul s-a apărat în sensul că Legea nr.51/1991 reprezenta o lege specială și că, potrivit regulilor de tehnică legislativă, o lege generală nu poate modifica decât expres o lege specială.

Acesta este, într-adevăr, principiul general valabil, numai că prin art. X din Legea nr.281/2004 legiuitorul a înțeles să opereze modificarea procedurii de autorizare de către procuror cu cea a instanței de judecată „ori de câte ori alte legi prevăd dispoziții referitoare la dispunerea de către procuror a măsurii”, fără distincție după cum e vorba de alte legi speciale sau nu, tocmai pentru a evita probabil riscul de a nu enumera toate actele normative a căror armonizare cu legislația europeană se urmărea.

Or, Legea nr.51/1991 era o astfel de lege, care prevedea în art.13 autorizarea de către procuror a interceptării comunicațiilor, intrând astfel sub incidența art. X din Legea nr.281/2003, așa încât, din coroborarea textelor de lege redactate anterior rezulta că, după data de 1 ianuarie 2004, nu mai era posibilă, în baza art.13 din Legea nr.51/1991, interceptarea convorbirilor telefonice fără autorizarea unei instanțe de judecată.

Mai mult, chiar art.13 din Legea nr.51/1991, referindu-se la solicitarea adresată procurorului, face trimitere la respectarea prevederilor Codului de procedură penală, or, această trimitere îl obliga

pe pârât să constate că acest cod a fost modificat prin Legea nr.281/2003, tocmai pentru a introduce, printre altele, controlul instanței de judecată în luarea mai multor măsuri restrictive de drepturi, printre care și cea de interceptare a convorbirilor sau comunicărilor.

Pe de altă parte, chiar dacă ar fi avut dubii cu privire la corectitudinea tehnicii legislative utilizate, pentru a rămâne consecvent principiului reafirmat constant în cursul procesului - acela al aplicării întocmai a legii naționale, astfel cum este ea adoptată de puterea legiuitoare, intrată în vigoare și nedeclarată neconstituțională - pârâtul trebuia să se conformeze noii reglementări a Codului de procedură penală, la care însuși art.13 al Legii nr.51/1991 îl trimitea, plasând, eventual, în sarcina instanței de judecată determinarea legii aplicabile după data de 1 ianuarie 2004.

Recurenții-reclamanți au susținut că, în realitate, pârâtul a nu a avut nici un fel de dubii în legătură cu imposibilitatea interceptării convorbirilor, după 1 ianuarie 2004, pe baza mandatului emis de către procuror, acest lucru rezultând din declarațiile de presă al purtătorului de cuvânt al instituției, declarații conform cărora după această dată toate mandatele au fost emise doar de judecători.

Recurentul-pârât a arătat că această susținere, referitoare la dezinformarea opiniei publice de către pârât, reprezintă o schimbare a obiectului cererii de chemare în judecată, nepermisă în recurs, față de dispozițiile art.294 și 316 C.pr.civ.

Într-adevăr, obiectul cererii de chemare în judecată nu ar putea fi modificat în recurs, dar Înalta Curte consideră că nu este vorba despre o cerere nouă, de sancționare a unei alte fapte ilicite decât cea descrisă în cererea de chemare în judecată, ci doar de un argument în susținerea întâmpinării.

Cum însă primirea acestui argument nu ar fi posibilă fără verificări de fapt în legătură cu probatoriul administrat în fazele procesuale anterioare, incompatibilă cu structura recursului, Înalta Curte nu-l va analiza.

De altfel, pentru concluzia Înaltei Curți pe aspectul controversat - al aplicării legilor în timp - este suficientă analiza textelor de lege relevante; elementul factual, constând în declarațiile de presă ale reprezentantului pârâtului, ar fi avut relevanță doar în nuanțarea atitudinii subiective a acestuia.

Față de această situație de drept, reținută pentru acuratețe juridică - dar fără a conduce la schimbarea soluției, pentru motivele ce se vor arăta în continuare - Înalta Curte va analiza criticile de

nelegalitate formulate de recurentul-pârât privind greșita reținere a răspunderii sale în aplicarea unei legi neconforme cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului prin raportare la perioada anului 2003, după cum urmează:

3.2. Parte din aceste critici sunt întemeiate, pentru considerentele ce se vor arăta:

Neconformitatea Legii nr.51/1991 cu art.8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu este contestată prin recursul pârâtului, așa cum nu este contestată nici preeminența pactelor și tratatelor internaționale în domeniu față de legislația națională.

Neconformitatea Legii nr.51/1991 cu Convenția a fost constatată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Dumitru Popescu contra României*, prin hotărârea din 26 aprilie 2007, sub următoarele aspecte:

- lipsa de independență a autorităților competente să autorizeze ingerința, deoarece convorbirile telefonice puteau fi interceptate în temeiul art.13 din Legea nr.51/1991, cu simpla autorizare a procurorului, printr-un număr nelimitat de mandate, procurorul român neîndeplinind cerința de a fi un magistrat independent față de executiv, cum tot Curtea decisese în cauza *Vasilescu contra României*;

- lipsa oricărui control *a priori* al autorizațiilor date de procuror, deciziile procurorului neputând fi atacate în fața unui organ jurisdicțional independent și imparțial;

- lipsa oricărui control *a posteriori* al temeiniciei interceptării din partea unei autorități independente și imparțiale;

- lipsa garanțiilor referitoare la păstrarea caracterului intact și complet al înregistrărilor și la distrugerea acestora;

- lipsa de independență a autorității care ar fi putut certifica realitatea și fiabilitatea înregistrărilor.

În cauza de față neconformitatea legii române cu art.8 din Convenție a fost reținută sub primele trei aspecte, statuându-se că, dată fiind această neconformitate, legea română trebuia înlăturată de la aplicare.

Recurentul-pârât susține că nu poate fi tras la răspundere pentru neconformitatea legii române cu Convenția și nici pentru aplicarea acestui act normativ.

Sub primul aspect, arată că răspunderea pentru adoptarea sau menținerea unei legi deficitare poate aparține doar legislativului sau Statului român, ca entitate generală reprezentată de Ministerul Finanțelor Publice.

Numai că, în speță, pârâtul nu a fost obligat la despăgubiri pentru culpa de a fi adoptat o lege contrară Convenției ori de a nu a fi acționat pentru modificarea ei, ci pentru aplicarea ei.

Sub cel de-al doilea aspect, recurentul susține că este un organ administrativ autonom, activitatea sa fiind organizată și coordonată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării și controlată de Parlament, conform art.1 din Legea nr.14/1992, și că, în atare situație, supunându-se principiului legalității și principiului ierarhiei administrative, nu avea posibilitatea de a înlătura aplicarea Legii nr.51/1995, întrucât nici Convenția, nici legea internă nu i-a conferit o asemenea competență.

Mai mult, susține că singura autoritate în măsură să se pronunțe conformității legilor cu Constituția sau cu alte tratate internaționale este Curtea Constituțională, iar singurele autorități în măsură să se pronunțe cu privire la măsurile ce ar trebuie adoptate pentru ca prevederile interne să fie armonizate cu dispozițiile C.E.D.O. și jurisprudența Curții sunt Statul român, prin intermediul puterii legiuitoare și Curtea Constituțională.

Înalta Curte reține că, într-adevăr, în România atributul adoptării ori modificării legislației, inclusiv în scopul armonizării acesteia cu Constituția și cu pactele și tratatele internaționale revine puterii legiuitoare, iar cel al verificării compatibilității legilor în vigoare cu Constituția revine exclusiv Curții Constituționale, dar nu același lucru este valabil și în ceea ce privește verificarea compatibilității legilor cu pactele și tratatele internaționale la care România este parte.

De pildă, referitor la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, obligația judecătorilor naționali de a respecta preeminența dispozițiilor Convenției față de legislația națională și de a înlătura aplicarea unor norme naționale contrare Convenției și protocoalelor sale este consacrată în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului; ea a fost reafirmată expres în cauza *Dumitru Popescu contra României*, paragr.90.

Problema care se pune în speță este dacă obligația de a identifica neconcordanța legii naționale cu art.8 din C.E.D.O. și de a aplica prioritar Convenția îi incumba pârâtului și dacă poate fi făcut răspunzător pentru neîndeplinirea acesteia.

În analiza acestei critici, Înalta Curte are în vedere că obligația respectării drepturilor omului, astfel cum sunt ele protejate de Convenție, incumbă Statelor membre.

Respectarea acestei obligații nu se reduce la activitatea de legiferare, deși ea reprezintă o componentă foarte importantă.

Tocmai pentru că pot exista situații în care legile adoptate pe plan intern pot veni în contradicție cu pacte sau tratate internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte, Constituția României a prevăzut în art.20 alin.2 că, în atare situații, vor avea prioritate reglementările internaționale.

Or, este evident de aici că obligația de acorda prioritate reglementărilor internaționale revine, în principiu, autorităților chemate să aplice legile naționale neconforme, chiar în lipsa unei prevederi exprese referitoare la o asemenea competență.

Pentru aplicarea cu prioritate a reglementărilor internaționale, Constituția nu impune nici condiția ca neconcordanța legii interne cu acestea să fi fost mai întâi constatată printr-o hotărâre a unui organ jurisdicțional.

Astfel, faptul că hotărârea în cauza *Dumitru Popescu contra României*, prin care s-a constatat că Legea nr.51/1995 contravine art.8 din C.E.D.O. a fost pronunțată la o dată ulterioară perioadei în care a avut loc interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului, respectiv la 26 aprilie 2007, nu înseamnă că până la acea dată autorităților statului român nu le revenea obligația de a da prioritate art.8 din Convenție și jurisprudenței anterioare a Curții de la Strasbourg creată în aplicarea acestuia, căci, altminteri, Statul român nu ar mai fi fost sancționat de Curte.

Cu toate acestea, inexistența unei jurisprudențe a instanțelor naționale de drept comun, a Curții Constituționale – sau existența, dimpotrivă, a unei decizii a acestei instanțe care să afirme constituționalitatea legii, cum a fost cazul deciziei nr.766 din 7 noiembrie 2006 – ori a Curții Europene a Drepturilor Omului privitoare la nerespectarea de către legea națională a unuia din drepturile omului, reprezintă un factor care trebuie luat în considerare atunci când se analizează fapta unei autorități comise în aplicarea legii naționale.

De asemenea, așa cum susține recurentul, aplicabilitatea directă a dispozițiilor mai favorabile privitoare la drepturile omului, conținute în pacte sau tratate internaționale, poate fi pretinsă când acestea sunt suficient de clare, precise și complete, perfecte din punct de vedere juridic și necondiționate.

În speță, curtea de apel s-a limitat să afirme că, dată fiind neconformitatea Legii nr.51/1991 cu Convenția, ea nu trebuia aplicată de către pârât, dar nu arată care ar fi trebuit să fie conduita Serviciului Român de Informații, în cazul în care ar fi constatată că există indiciile săvârșirii unei infracțiuni de natură să aducă atingere siguranței

naționale, pentru prevenirea căreia ar fi considerat că se impune măsura interceptării convorbirilor telefonice ale unei persoane.

Curtea de apel nu arată, de pildă, dacă, în condițiile în care legea prevedea că mandatului de interceptare se solicită unui procuror - care nu este magistrat independent - S.R.I. trebuia ca, ținând seama de prevederile art.8 din C.E.D.O., să nu solicite deloc mandat sau să se adreseze cu cerere de mandat unei instanțe de judecată și nici dacă, procedând astfel, ar fi avut șanse reale ca instanța să examineze pe fond cererea, în lipsa unor dispoziții legale exprese referitoare la competență, compunerea completului, termene, căi de atac etc.

Trebuie amintit, în acest context că, art.8 din C.E.D.O. prevede într-o manieră generală, în alin.1, că orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale, iar în alin.2 că amestecul unei autorități publice nu este permis decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă acesta constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară securității naționale, siguranței publice, bunăstării economice a țării, apărării ordinii și prevenirii faptelor penale, protecției sănătății ori moralei, ori protecției drepturilor și libertăților altuia.

Înțelesul sintagmei „prevăzută de lege” a fost clarificat pe cale jurisprudențială de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului – hotărârile relevante fiind cele corect identificate de tribunal și curtea de apel - în sensul că nu este suficientă existența unei prevederi legale care să permită ingerința, ci trebuia ca respectiva prevedere să îndeplinească cerințele de previzibilitate și să instituie garanțiile necesare prevenirii arbitrariului și abuzului de drept.

Neîntrunirea de către Legea nr.51/1991 a acestor cerințe a fost constatată de către instanța de contencios european abia în anul 2007, prin hotărârea pronunțată în cauza *Dumitru Popescu contra României*.

Cu această ocazie, printre altele, Curtea și-a menținut opinia că procurorii români, acționând în calitate de magistrați ai ministerului public, nu îndeplinesc cerința de a fi independenți față de Guvern, infirmând astfel punctul de vedere contrar al Curții Constituționale exprimat în decizia nr.766/2006, prin care instanța română constatare constituțional art.13 din Legea nr.51/1991.

Aceste precizări nu au menirea de a demonstra că, pentru fapte comise în baza Legii nr.51/1991 înainte de pronunțarea hotărârii în cauza *Dumitru Popescu contra României*, nu s-ar putea antrena răspunderea Statului, potrivit principiului *tempus regit actum*, așa cum susține recurentul pârât, deoarece chiar în cauza citată Statul român a

fost condamnat la despăgubiri în favoarea reclamantului pentru interceptarea convorbirilor telefonice în perioada 1997-1998.

Ele au scopul de a arăta că în ceea ce-l privește pe pârât, în calitate de autoritate autonomă care a efectuat interceptările în cauza de față, nu i se putea pretinde în mod rezonabil să anticipeze soluția Curții Europene a Drepturilor Omului; dacă pentru judecătorii Curții Constituționale a României acest demers s-a dovedit a nu fi unul simplu – aceștia continuând să considere la nivelul anului 2006, adică la circa 8 ani de la pronunțarea hotărârii în cauza *Vasilescu contra României*, că procurorul este un magistrat independent – el nu putea fi mai accesibil unei autorități a cărei expertiză nu este interpretarea legilor.

Chiar în ipoteza existenței unei certitudini în privința neconformității unei legi naționale cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului, demersul de aplicare directă a Convenției nu este întotdeauna simplu ori posibil de urmat.

Dacă uneori se poate da prioritate Convenției doar prin neaplicarea unui text de lege contrar acesteia, alteori prioritatea ar presupune înlocuirea unei întregi proceduri cu o alta, pentru care intervenția legislativului este absolut necesară.

Așadar, dacă obligația de a da prioritate Convenției incumbă, în principiu, tuturor autorităților statului, punerea ei în practică nu este întotdeauna posibilă fără atragerea altor consecințe, uneori la fel de grave ca și cele ale încălcării Convenției.

Or, în speță, nu se poate antrena răspunderea S.R.I. pentru faptul de a fi acționat în baza unui mandat emis de procuror, câtă vreme Legea nr.51/1991 a prevăzut această procedură și câtă vreme, în speță, instanțele nu au putut identifica pe o bază concretă ce conduită ar fi trebuit să adopte pârâtul în contextul legislativ și jurisprudențial contemporan anului 2003. Nici reclamanții nu au încercat să demonstreze că, la nivelul aceluiași an, solicitarea autorizării de interceptare adresată unei instanțe de judecată ar fi fost analizată pe fond, câtă vreme legea specială prevedea expres autorizarea procurorului.

Prin urmare, susținerea recurentului-pârât conform căreia nu ar putea fi obligat să răspundă pentru simpla aplicare întocmai a unor dispoziții din Legea nr.51/1995 neconforme cu C.E.D.O. este întemeiată, dar, pentru motivele ce se vor arăta în continuare, în cauza de față această constatare nu conduce la schimbarea soluției atacate.

3.3. Pe lângă faptul de a fi acționat în baza unei legi neconforme cu art.8 din C.E.D.O., curtea de apel a reținut în sarcina pârâtului

nerespectarea dispozițiilor legii însăși, respectiv a condiției de a fi procedat la interceptare pe baza unor date sau indicii referitoare la existența unei amenințări la adresa siguranței naționale.

Pentru a decide astfel, curtea de apel a reținut, ca situație de fapt, următoarele:

Pârâtul a efectuat acte materiale de interceptare a convorbirilor telefonice pentru reclamantul Patriciu Dan Costache începând cu anul 2003.

Mandatele de interceptare a convorbirilor telefonice au fost emise de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, la cererea Serviciului Român de Informații, în condițiile Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României.

Sub pretextul existenței unei amenințări la adresa siguranței naționale, au fost înregistrate convorbirile telefonice ale reclamantului pentru o perioadă extrem de lungă - 1 an și 3 luni - pentru ca ulterior datele obținute să fie folosite împotriva sa în procese penale ce au exclusiv ca obiect săvârșirea unor infracțiuni de drept comun.

Ca urmare a ascultărilor telefonice ilegal efectuate de către instituția publică în cauză, Serviciul Român de Informații a obținut și a deținut informații cu privire la viața privată a reclamantului, date cu privire la activități de natură politică, profesională sau de afaceri, nicidecum, până la momentul formulării prezentei acțiuni, cu referire la siguranța națională a României.

Măsura luată de Serviciul Român de Informații, și anume interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului, în condițiile în care existau indicii în acest sens, trebuia să fie justificată/probată ulterior prin obținerea unor date care să vizeze atingerea adusă siguranței naționale a României, iar nu să fie adoptată pentru o perioadă lungă de timp, în încercarea de se realiza scopul pentru care au fost emise mandatele.

Acest raționament este confirmat și de Serviciul Român de Informații, prin avocat, în încheierea de ședință din 20 noiembrie 2007, făcându-se mențiunea că nu s-au mai formulat cereri de emitere a unor astfel de mandate către judecători, așadar după modificarea procedurii.

Ceea ce se impută pârâtului este restrângerea exercițiului unor drepturi pe o perioadă extrem de lungă, de 1 an și 3 luni, în lipsa oricăror indicii care să atragă incidența art.3 lit. f din Legea nr.51/1991.

Această situație de fapt, stabilită pe baza probelor administrate în fazele procesuale anterioare, inclusiv a studierii documentelor clasificate, nu mai poate fi reapreciată în recurs, față de actuala

configurație a art.304 C.pr.civ., care permite exercitarea acestei căi de atac doar pentru motive de nelegalitate.

Așa fiind, toate criticile recurentului care tind la reținerea unei alte situații de fapt, nu vor fi analizate.

Din situația de fapt descrisă de instanța de apel - care, datorită caracterului secret al unora din documente nu face trimiteri concrete sau descriptive la conținutul acestora - rezultă că dispozițiile Legii nr.51/1991 au fost folosite de pârât ca pretext, deci nu ca motiv real, pentru interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului.

Art.3 din lege prevede care sunt situațiile care constituie amenințări la adresa siguranței naționale a României.

Conform art.13, situațiile prevăzute la art.3 constituie temei legal pentru a se solicita procurorului, în cazuri justificate, cu respectarea Codului de procedură penală, autorizarea efectuării unor acte, în scopul culegerii de informații, constând în: (...) interceptarea comunicațiilor (...) etc.

Alin.2 al art.13 prevede că cererea de autorizare trebuie să cuprindă, printre altele, date sau indicii din care să rezulte existența uneia din amenințările la adresa siguranței naționale prevăzute de art.3 pentru a cărei prevenire, descoperire sau contracarare este necesară emiterea mandatului.

Recurentul susține că nu exista nicio prevedere legală care să condiționeze activitatea de interceptare a convorbirilor telefonice de descoperirea efectivă a unor infracțiuni prevăzute de art.3 din lege sau care să prevadă că activitatea de interceptare trebuie să aibă drept finalitate chiar constatarea propriu-zisă a săvârșirii unor asemenea infracțiuni.

Această susținere este corectă, dar nu încălcarea unei atare prevederi legale i se impută recurentului. Eșecul obținerii oricăror date referitoare la periclitarea siguranței naționale în ciuda perioadei îndelungate a interceptărilor este utilizat ca argument pentru inexistența indicilor inițiale necesare demarării operațiunii.

Aceasta deoarece din art.13 alin .3 al legii rezultă clar că pentru luarea oricăreia din măsurile restrictive de drepturi prevăzute de text era necesar ca pârâtul să dețină date sau indicii din care să reiasă existența unei amenințări la adresa siguranței naționale.

Instanța de apel nu a condiționat legalitatea interceptărilor nici de existența unor acuzații legate de săvârșirea unor fapte de natură să constituie amenințări la adresa siguranței naționale, așa cum susține recurentul, ci de existența unor date sau indicii în acest, așa cum prevede art.13 alin.3 din lege.

Or, instanța de apel nu a fost în măsură să identifice, din probele puse la dispoziție chiar de pârât, care au fost acele date sau indicii din care rezulta existența uneia din amenințările la adresa siguranței naționale prevăzute de art.3 din lege.

Dimpotrivă, din probele administrate a ajuns la concluzia că existența unei amenințări la adresa siguranței naționale nu fost decât un pretext, adică un fals motiv, pentru interceptare.

Din economia textelor evocate reiese că datele sau indiciile privitoare la amenințarea siguranței naționale trebuiau să fie, în orice caz, preexistente formulării cererii de autorizare a interceptării, nefiind de conceput ca unei persoane să i se intercepteze convorbirile telefonice doar pentru a verifica dacă, din conținutul acestora, nu reiese cumva că ar urma să pericliteze siguranța națională.

Faptul că, urmare a interceptărilor efectuate, S.R.I. a cules date și informații pe care le-a considerat relevante sub aspectul săvârșirii de către pârât a unor alte pretinse infracțiuni, de drept comun, nu validează retroactiv activitatea de interceptare, începută fără să existe baza factuală cerută de exigențele art.13 coroborat cu art.3 din Legea nr.51/1991.

A primi punctul de vedere contrar ar însemna să se accepte detumarea unui act normativ – în speță, Legea nr.51/1991 – de la scopul în care a fost adoptat, acela al realizării siguranței naționale, fie către scopul culegerii de date privind săvârșirea altor infracțiuni, de drept comun, fie către cel al obținerii de date despre viața privată a persoanelor.

Pe de altă parte, răspunderea civilă a pârâtului nu este antrenată în cauză pentru faptul de a fi transmis organelor de anchetă penală acele date sau informații privitoare la suspiciunea săvârșirii unor infracțiuni de drept comun.

Modul în care pârâtul a înțeles să utilizeze ulterior informațiile culese, utilitatea, concludența sau relevanța lor în dosare privind alte infracțiuni decât cele privind siguranța națională ori legalitatea obținerii acestor informații nu fac obiect de analiză în prezenta cauză - care are ca obiect doar despăgubirile pretinse de reclamant pentru încălcarea dreptului la viață privată prin interceptarea ilegală a convorbirilor telefonice – așa încât susținerile recurentului referitoare la aceste aspecte, fundamentate pe dispozițiile art.65 alin.2 C. pr. pen., art.55 alin.2 din Legea nr.304/2004, art.14 alin.3 și 4 din O.U.G. nr.43/2002, art.11 lit. d din Legea nr.51/1991, art.262 C. pen., nu vor fi analizate.

Față de cele arătate, concluzia instanței de apel conform căreia interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan

Costache, în lipsa preexistenței oricăror date sau indicii referitoare la existența unei amenințări la adresa siguranței naționale, reprezintă o faptă ilicită, săvârșită chiar cu încălcarea legii naționale este corectă atât în ceea ce privește perioada anului 2003, cât și perioada anului 2004, prevederile art.13 alin.2 referitoare la cuprinsul cererii de autorizare din Legea nr.51/1995 rămânând neschimbate și după modificarea Codului de procedură penală prin Legea nr.281/2003.

În acest context, împrejurarea că durata mare a interceptărilor, 1 an și 3 luni, ar fi fost sau nu permisă de lege nu mai are relevanță din punctul de vedere al caracterului ilicit al faptei - din moment ce a lipsit situația premisă a acestora - ci doar din perspectiva gravității acesteia, avută în vedere la stabilirea cuantumului despăgubirilor.

3.4.Recurrentul a mai susținut că, și în cazul în care se va reține în sarcina sa săvârșirea unei fapte ilicite, există cauze care îi înlătură vinovăția.

3.4.1. Prima dintre acestea vizează lipsa oricărei culpe în aplicarea unei legi neconforme Convenției Europene a Drepturilor Omului și fost deja analizată în cadrul primului motiv, dar nu-l exonerează pe pârât de răspunderea pentru încălcarea legii naționale însăși.

3.4.2. A doua vizează reiterarea criticii din apel conform căreia pârâtul ar fi acționat la ordinul superiorului, cu referire la procuror, critică ce se regăsește atât la lit. D, cât și la lit. B din cererea de recurs.

Această critică a fost corect înlăturată de instanța de apel deoarece, spre deosebire de ordinul superiorului, în care există atât relație de subordonare, cât și inițiativa superiorului, în relația dintre S.R.I. și Parchetul General nu există subordonare ierarhică, iar inițiativa interceptărilor a aparținut pârâtului, care a primit de la reprezentantul parchetului autorizarea de a le efectua - pe baza cererii proprii și a datelor furnizate de acesta - și nu ordinul de a acționa astfel.

În plus, în speță, calitatea de pârât aparține numai S.R.I., așa încât culpa procurorului, dacă ea există, nu face obiect de analiză.

3.4.3.Tot ca ordin al superiorului, recurrentul a invocat hotărârea nr.0034/2004 a C.S.A.T., prin care s-ar fi decis că, până la armonizarea legislației referitoare la securitatea națională cu normele Codului de procedură penală, să se urmeze în continuare procedura stipulată de art.13-15 din Legea nr.51/1991.

În primul rând, această critică nu are legătură cu decizia criticată, în care nu s-a reținut modificarea adusă prin Codul de procedură penală, ci s-a reținut aplicabilitatea Legii nr.51/1995 pe toată durata de referință a acțiunii, adică atât în anul 2003, cât și în anul 2004.

Admițând că are însă legătură cu dezbaterea purtată pe acest aspect în recurs, fiind readus în discuție de recurenții-reclamanți, Înalta Curte constată că hotărârea menționată poate reflecta cel mult un punct de vedere privitor la interpretarea legii, venit din partea unui organ cu atribuții de coordonare a activității pârâtului, și nu un ordin al superiorului.

În al doilea rând, din moment ce în sarcina pârâtului s-a reținut culpa de a fi procedat la interceptare fără să existe date sau indicii privitoare la existența unei amenințări la adresa siguranței naționale, faptul că a urmat procedura prevăzută de Legea nr.51/1991, și nu pe cea prevăzută de Legea nr.281/2003, este o chestiune secundară.

3.4.4. În fine, imprevizibilitatea legii nu poate fi reținută ca o cauză exoneratoare de răspundere, câtă vreme textul pe care pârâtul l-a încălcat și care antrenează răspunderea în acest caz este art.13 alin.2 din Legea nr.51/1991, text din care rezultă cât se poate de previzibil că măsurile restrictive reglementate de acest act normativ pot fi luate numai dacă există date sau indicii în legătură cu existența unei amenințări la adresa siguranței naționale.

3.4.5. Nici critica referitoare la inexistența unui prejudiciu și a legăturii de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu nu poate fi primită.

Recurentul susține în esență că în ceea ce-l privește pe reclamantul Patriciu Dan Costache nu există prejudiciu și că prejudiciul moral nu poate rezulta din automat din simplul fapt al efectuării unor interceptări, fiind necesar ca reclamantul să depună probe concludente în acest sens.

În realitate, simpla interceptare a convorbirilor telefonice a unei persoane este cauzatoare de prejudiciu moral, pentru că reprezintă un amestec, o intruziune, o ingerință în viața privată a acesteia.

Conform art.8 din C.E.D.O., obligația autorităților publice este de a nu exercita vreun amestec în viața privată, inclusiv în corespondența unei persoane. Amestecul este permis numai ca excepție, cu respectarea condițiilor și garanțiilor din paragr.2 al art.8.

Chiar dacă aceste condiții și garanții sunt respectate, efectul prejudiciabil asupra vieții private a persoanei se produce oricum, numai că autoritatea publică este exonerată de răspundere.

Or, în speță, s-a reținut că interceptările au fost nelegale, ceea ce înseamnă că autoritatea care se face culpabilă - adică S.R.I. - trebuie să fie obligată la repararea prejudiciului.

Pe de altă parte, fiind vorba despre afectarea unei valori morale, nu se poate pretinde celui vătămat să facă dovada prejudiciului prin

„probe concludente”, cum susține recurentul, fără ca, de altfel, să exemplifice în vreun fel care ar fi acestea.

Prejudiciul moral cauzat persoanei prin nerespectarea secretului corespondenței, adică prin accesul unui terț la conținutul convorbirilor sale private și, respectiv, prin cunoașterea ulterioară a acestei intruziuni nu este unul apt a fi marcat prin semne exterioare; nu se poate pretinde unei persoane să dovedească prin probe materiale sentimente ca revolta, frustrarea, insecuritatea etc., pe care le induce violarea corespondenței.

Recurentul mai susține că întinderea prejudiciului nu a fost stabilită obiectiv și că instanța de apel nu a reținut nici un element în funcție de care să poată aprecia acest prejudiciu.

Nici această critică nu poate fi primită, pentru aceleași considerente avute în vedere la analiza recursului declarat de reclamant.

Instanța de apel a enumerat criteriile pe care le-a avut în vedere, care sunt pertinente cauzei, așa încât decizia de menținere a cuantumului despăgubirilor fixate de tribunal nu poate fi considerată discreționară, arbitrară și, ca atare, nelegală.

Felul în care curtea de apel a apreciat ponderea acestor criterii ori faptul că nu a reținut, printre acestea, tulburarea programului de lucru ori a vieții de familie, politice sau profesionale a reclamantului, reprezintă aspecte de temeinicie și nu intră sub cenzura instanței de recurs.

Referitor la legătura de cauzalitate, recurentul susține că aceasta nu există pentru că nu există nici faptă ilicită și nici prejudiciu.

Or, din moment ce Înalta Curte consideră, pentru argumentele expuse anterior, că aceste două elemente sunt întrunite, legătura de cauzalitate este evidentă.

Pentru toate aceste considerente, Înalta Curte constată că dispozițiile art.998-999 C. civ. au fost corect aplicate la situația de fapt stabilită și că decizia curții de apel, prin care s-a menținut sentința, atât pe fond, cât și în ceea ce privește calitatea procesuală pasivă a pârâtului este legală.

Nefiind incidente dispozițiile art.304 pct.9 C. pr. civ., în baza art.312 C.pr.civ., Înalta Curte va respinge ca nefondat și recursul declarat de pârât.

**PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII,
DISPUNE:**

Respinge, ca nefondate, recursurile declarate de reclamantii Patriciu Dan Costache și S.C. Rompetrol S.A., precum și de pârâtul Serviciul Român de Informații, prin Unitatea Militară 0198 împotriva deciziei nr. 1 din 9 februarie 2009 a Curții de Apel București, Secția a III a civilă și pentru cauze cu minori și de familie.

Irevocabilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi 18 februarie 2011.

PRESEDINTE
O. Spîșeanu-Matei

JUDECĂTOR
N. E. Grigoraș

JUDECĂTOR
A. I. Iuța

MAGISTRAT ASISTENT

M. Dinu

Red.OSM

Tehnored.BM/OSM 4 ex.

LUMEA JUSTITIEI.RO

ROMÂNIA
CURTEA DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CIVILĂ ȘI DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ

Dosar nr. 12770/3/2006

Sedința publică din 28 ianuarie 2011

Octavia Spineanu - Matei
Jina Ecaterina Grigoraș
Jina Iuliana Țuca
Mihaela Dinu

Președinte
Judecător
Judecător
Magistrat asistent

În examinare recursurile declarate de reclamantii Costache și SC Rompetrol SA, precum și de pârâtul Român de Informații, prin Unitatea Militară 0198, întru deciziei nr. 1 din 9 februarie 2009 a Curții de Apel București, Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie.

La apelul nominal se prezintă dl. avocat Ovidiu Budușan, pentru recurenții – reclamanți Patriciu Dan Costache și SC Rompetrol SA și dl. avocat Valeriu Stoica, pentru recurentul – pârât Serviciul Român de Informații - Unitatea Militară 0198.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Dl. avocat Valeriu Stoica, pentru recurentul – pârât Serviciul Român de Informații - Unitatea Militară 0198 solicită amânarea cauzei; arată că instanța de recurs se află în imposibilitatea de a accesa întregul probatoriu administrat în cauză, pe fondul nedeținerii autorizației de acces la informații clasificate, în scopul pronunțării unei hotărâri legale. În acest sens, art. 36 din HG nr. 585/2002 prevede că, în cazuri excepționale, conducătorul unității poate acorda acces temporar la informații clasificate anumitor persoane care dețin certificat de securitate sau autorizație de acces. În consecință, în aplicarea acestor dispoziții legale, acordarea accesului temporar la informații clasificate, secret de stat, exclusiv pentru completul de judecată, se va realiza de către președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, cu respectarea întocmai a prevederilor legale prevăzute de HG nr. 585/2002.

La întrebarea instanței, dat fiind că accesul temporar la informațiile clasificate se permite în cazuri excepționale, „determinate de situații de criză, calamități sau evenimente imprevizibile”, dl. avocat Valeriu Stoica arată că urgența ar fi judecarea dosarului.

Având cuvântul cu privire la cererea formulată de reprezentant, dl. avocat Ovidiu Budușan, recurenții-reclamanți Patriciu Dan Costache și SC Rompetrol SA arată că o asemenea cerere nu rezolvă fondul problemei, asigurarea unui proces echitabil accesul la informațiile trebuie asigurat atât pentru instanță, cât și pentru reclamant.

Întrucât dosarul a fost soluționat, nu s-a putut fi amânate fazele...

converbirilor telefonice în ce îl privește pe reclamantul Patriciu Dan Costache nu a avut o bază legală, cu motivarea că dacă existau indicii cu privire la săvârșirea unor fapte de natură a constitui amenințări la adresa siguranței naționale, acestea trebuiau confirmate ulterior prin condamnarea reclamantului. Acest punct de vedere este greșit deoarece legalitatea interceptărilor telefonice nu depinde de rezultatul final al investigațiilor Parchetului, ci de indiciile existente în momentul aprobării de către procuror a acestor interceptări. Solicită admiterea recursului, modificarea în parte a deciziei recurate în sensul admiterii apelului pârâtului, iar pe fond, respingerea acțiunii reclamantilor, fără cheltuieli de judecată.

În ce privește recursurile reclamantilor, dl. avocat Valeriu Stoica, pentru recurentul - pârât Serviciul Român de Informații - Unitatea Militară 0198, arată, în esență, în ce o privește pe reclamanta SC Rompetrol SA, că nu s-a făcut dovada interceptărilor telefonice aceasta pretinzând prin motivele de recurs, pentru prima dată în această fază procesuală, că fapta ilicită imputabilă SRI ar fi identificarea serverului central, deși atât prin cererea de chemare în judecată, cât și în apel, fapta ilicită imputată pârâtului a fost accesarea sistemului informatic. Așa fiind, această susținere este inadmisibilă. În ce privește recursul reclamantului Patriciu Dan Costache, arată că nu se poate reține o faptă ilicită în sarcina SRI și oricum, reclamantul nu a făcut dovada unui prejudiciu moral suferit ca urmare a interceptărilor telefonice efectuate de SRI. De altfel, prin recursul formulat, reclamantul Patriciu Dan Costache se rezumă la a menționa în mod abstract criteriile pe care ar trebui să le aibă în vedere o instanță de judecată în aprecierea unui prejudiciu moral, însă nu arată în ce măsură instanța de apel a aplicat greșit dispozițiile art. 998-999 Cod civil, în raport cu probele existente la dosar cu privire la existența acestui prejudiciu. Solicită respingerea recursurilor reclamantilor.

Având pe rând cuvântul în replică, dl. avocat Ovidiu Budușan arată că mandatele de interceptare trebuiau emise de judecător, nu de procuror, deoarece acesta nu este magistrat, iar dl. avocat Valeriu Stoica arată că acest lucru nu este corect în cadrul procesual și...

DISPUNE:

Amână pronunțarea asupra soluționării recursurilor la
4 februarie 2011.

Pronunțată în ședință publică, astăzi 28 ianuarie 2011.

Președinte
Octavia Spîneanu - Matei

Judecător
Nina Ecaterina Grigoraș

Judecător
Alina Iuliana Tuca

Magistrat asistent
Mihaela Dinu

Ședința din 4 februarie 2011

ÎN ALTA CURTE

În aceeași compunere și pentru aceleași motive,

DISPUNE:

Amână pronunțarea asupra soluționării recursurilor la
11 februarie 2011.

Pronunțată în ședință publică, astăzi 4 februarie 2011.

Președinte
Octavia Spîneanu - Matei

Judecător
Nina Ecaterina Grigoraș

Judecător
Alina Iuliana Tuca

Magistrat asistent
Mihaela Dinu

Ședința din 11 februarie 2011

ÎNALTA CURTE

În aceeași compunere și pentru aceleași motive,

DISPUNE:

Amână pronunțarea asupra soluționării recursurilor la
18 februarie 2011.

Pronunțată în ședință publică, astăzi 11 februarie 2011.

Președinte

Octavia Spineanu - Matei

Judecător

Nina Ecaterina Grigoraș

Judecător

Alina Iuliana Tuca

Magistrat asistent

Mădălina Dinu